

VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS
GAMTINIŲ DUJŲ TIEKIMO RINKOS TYRIMO DARBO GRUPĖ

GAMTINIŲ DUJŲ TIEKIMO RINKOS TYRIMO
ATASKAITA

2015-10-13 Nr. O13-7

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 8 straipsnio 9 dalies 19 punktu, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija) atlieka rinkos tyrimus, kuriais siekiama užtikrinti veiksmingą konkurenciją energetikos sektoriuje ir didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems asmenims užkirsti kelią piktnaudžiauti šia įtaka.

Rinkos tyrimas atliekamas vadovaujantis Rinkų tyrimo taisyklėmis, patvirtintomis Komisijos 2012 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. O3-135 „Dėl Rinkų tyrimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi, gamtinių dujų tiekimo kaina yra reguliuojama, kai Komisijos atliekamo tyrimo metu nustatoma, kad dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo asmuo taiko pernelyg dideles kainas, tai yra palyginamosios analizės metodu įvertintas vidutinės kainas, viršijančias gamtinių dujų ir gamtinių dujų tiekimo paslaugos kainas, arba naudoja kainų spaudimą, tuo darydamas žalą rinkos dalyviams.

Vadovaudamasi Gamtinių dujų įstatymo 11 straipsnio 3 dalimi ir Taisyklių 6 punktu, Komisija atlieka rinkos tyrimą:

- 1) valstybės ar savivaldybių institucijų motyvuotu prašymu;
- 2) suinteresuotų asmenų motyvuotu prašymu;
- 3) savo iniciatyva.

Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 11 straipsnio 4 dalimi ir Taisyklių 8 punktu, rinkos tyrimo procedūrą sudaro šie etapai:

- 1) rinkos apibrėžimas (paslaugos ir geografinės teritorijos apibrėžimas);
- 2) konkurencijos rinkoje veiksmingumo tyrimas;
- 3) asmenų, turinčių didelę įtaką rinkoje, nustatymas;
- 4) priemonių bei įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką rinkoje turintiems asmenims.

Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 11 straipsnio 7 dalimi ir Taisyklių 12 punktu, rinkos tyrimas atliekamas per 4 mėnesius nuo Komisijos sprendimo pradėti rinkos tyrimą dienos. Šis terminas gali būti pratęstas.

Gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimas (toliau – Rinkos tyrimas) buvo pradėtas Komisijos iniciatyva, Komisijos 2014 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. O3-952 „Dėl gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo pradžios“. Komisijos pirmininko 2015 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. O1-9 „Dėl Rinkos tyrimo darbo grupės sudarymo“ sudaryta Gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo darbo grupė (toliau – Darbo grupė), o Komisijos pirmininko 2015 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. O1-51 „Dėl gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo darbo grupės sudėties keitimo“ buvo pakeista Darbo grupės sudėtis.

Dėl užsitęsusio gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo anketose pateiktų duomenų tikslinimo proceso bei dėl papildomos informacijos, susijusios su gamtinių dujų tiekimo anketose pateiktais atsakymais, poreikio Komisijos 2015 m. kovo 20 d. nutarimu Nr. O3-253 „Dėl gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo termino pratęsimo“ Rinkos tyrimas pratęstas iki 2015 m. liepos 19 d.

Siekiant objektyviai įvertinti rinkos dalyvių galimybes taikyti pernelyg dideles kainas, detaliau įvertinti turimą informaciją bei pagrįsti išvadas, kuriomis apibendrinami tyrimo rezultatai, Komisijos 2015 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. O3-431 „Dėl gamtinių dujų tiekimo

rinkos tyrimo pratęsimo“ Rinkos tyrimo terminas buvo pratęstas iki 2015 m. spalio 19 d., kadangi buvo reikalinga gauti papildomą informaciją iš konkrečių ūkio subjektų.

2015 m. vasario 27 d. Komisija raštu Nr. R2-(D)-700 išsiuntė Rinkos tyrimo anketą (toliau – Anketa) rinkos dalyviams, turintiems gamtinių dujų tiekimo, gamtinių dujų rinkos operatoriaus ir energijos išteklių rinkos operatoriaus licencijas (toliau – Respondentai). Anketa galėjo užpildyti ir kiti asmenys, galintys pateikti svarbios informacijos Rinkos tyrimui.

Respondentams išsiųstoje Anketoje buvo prašoma pateikti informaciją apie 2013–2015 m. parduotus (nupirktus) ir planuojamus parduoti (nupirkti) gamtinių dujų kiekius, vidutines kainas, pagrindines sutarčių sąlygas, taip pat buvo prašoma pateikti nuomonę konkurencijos gamtinių dujų tiekimo rinkoje, naujų rinkos dalyvių įėjimo į rinką ir kitais klausimais. Rinkos tyrime naudojama informacija, pateikta Respondentų, gamtinių dujų rinkos operatoriaus ir energijos išteklių rinkos operatoriaus užpildytose Anketose bei kita Komisijai pateikta ar viešai prieinama informacija.

Remdamasi iš Respondentų, gamtinių dujų rinkos operatoriaus ir energijos išteklių rinkos operatoriaus gauta ir kita viešai prieinama informacija, Darbo grupė parengė Gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo ataskaitą (toliau – Ataskaita).

1. RINKOS APIBRĖŽIMAS

1.1. Didmeninė ir mažmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka

Kaip nurodyta Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 19 dalyje, gamtinių dujų rinka susideda iš 1) asmenų, vykdančių gamtinių dujų gavybą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, skystinimą ir laikymą, santykių visumos, apimančios 2) didmeninę ir mažmeninę prekybą gamtinėmis dujomis. Gamtinių dujų rinkoje dalyvauja gamtinių dujų rinkos dalyviai – gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorius, gamtinių dujų skirstymo sistemos operatoriai, gamtinių dujų tiekėjai, gamtinių dujų rinkos operatorius, gamtinių dujų laikymo sistemos operatorius bei suskystintų gamtinių dujų sistemos operatorius (Gamtinių dujų įstatymo 2 dalis).

Aptariant pirmąją grupę gamtinių dujų tiekimo sektoriuje, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 33 dalimi, gamtinių dujų tiekimo įmonė yra asmuo, kuris verčiasi gamtinių dujų tiekimo veikla. Remiantis to paties straipsnio 32 dalimi, gamtinių dujų tiekimas – tai gamtinių dujų pardavimas ir (ar) perpardavimas gamtinių dujų vartotojams. Atsižvelgiant į šias sąvokų apibrėžtis, laikytina, kad gamtinių dujų tiekėjas yra asmuo, parduodantis ir (ar) perparduodantis gamtines dujas vartotojams.

Aptariant antrąją grupę, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 23 straipsnio 1 dalimi, tiekėjai, norintys parduoti gamtines dujas vartotojams (išskyrus prekybą gamtinių dujų biržoje), privalo gauti licenciją, suteikiančią teisę verstis gamtinių dujų tiekimo veikla, tai yra turi teisę vykdyti mažmeninę ir didmeninę prekybą Prekybos gamtinėmis dujomis taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1-293, numatytais būdais. Be to, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 23 straipsnio 1 dalimi, tiekimo įmonė yra atsakinga už kokybės reikalavimus atitinkančių gamtinių dujų patiekimą į sistemą, už gamtinių dujų tiekimo reguliarumą ir privalo dalyvauti balansuojant gamtinių dujų srautus.

Remiantis Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio nuostatomis, gamtinių dujų vartotojai skirstomi į buitinius, didmeninius ir nebutinius vartotojus:

- *buitinis gamtinių dujų vartotojas* – fizinis asmuo, perkantis gamtines dujas asmeninėms, šeimos ar namų ūkio reikmėms, nesusijusioms su ūkine komercine ar profesine veikla (Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 1 dalis);

- *didmeninis gamtinių dujų vartotojas* – asmuo, išskyrus perdavimo sistemos operatorių ar skirstymo sistemos operatorių, perkantis gamtines dujas perparduoti (Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 2 dalis);

- *nebutinis gamtinių dujų vartotojas* – vartotojas, perkantis gamtines dujas naudoti ne savo namų ūkio reikmėms (Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 46 dalis).

Vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos 2011 m. spalio 25 d. reglamento Nr. 1227/2011 dėl didmeninės rinkos vientisumo ir skaidrumo (toliau – Reglamentas) 2 straipsnio 5 dalimi didmeniniu energetikos produktu laikomos ir sutartys su vartotojais, kurie gali suvartoti daugiau kaip 600 GWh gamtinių dujų per metus.

Taip pat pabrėžtina, kad, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 32 dalimi ir 7 straipsnio 2 dalies 13 punktu, Komisija turi pareigą reguliariai atlikti tik gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimą, todėl, apibrėžiant paslaugos rinką, nėra analizuojamas paslaugos pakeičiamumas paklausos ir pasiūlos atžvilgiu.

Atsižvelgiant į skirtingą patiektų gamtinių dujų panaudojimo paskirtį gamtinių dujų tiekimo rinkoje (perpardavimui, savo asmeninėms, šeimos ar namų ūkio reikmėms, nesusijusioms su ūkine komercine ar profesine veikla, ne savo namų ūkio reikmėms) ir vartotojų vartojimo pajėgumus, Ataskaitoje gamtinių dujų tiekimo rinka yra skirstoma į:

1) **didmeninę gamtinių dujų tiekimo rinką**, apimančią gamtinių dujų tiekėjų ir didmeninių vartotojų santykius gamtinių dujų tiekimo rinkoje,

2) bei **mažmeninę gamtinių dujų tiekimo rinką**, apimančią gamtinių dujų tiekėjų ir buitinių bei nebuitinių, galinčių suvartoti mažiau kaip 600 GWh per metus, gamtinių dujų vartotojų santykius gamtinių dujų tiekimo rinkoje.

1.2. Geografinė aprėptis

Vertinant galimus gamtinių dujų fizinių srautų tiekimo (perdavimo ir skirstymo sistemomis) ribojimus teisiniu aspektu, pažymėtina, kad tiek Gamtinių dujų įstatymas, tiek Prekybos gamtinėmis dujomis taisyklės, tiek Gamtinių dujų tiekimo ir vartojimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu 2014 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. 1-248, nenumato ribojimų (pvz., skirstant teritoriją regioniniu aspektu) realizuoti tiekiamas gamtines dujas Lietuvos Respublikos teritorijoje. Gamtinių dujų įstatymo 57 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatyta, kad gamtinių dujų vartotojai turi teisę laisvai pasirinkti gamtinių dujų tiekėją, o Prekybos gamtinėmis dujomis taisyklių 1 punkte aiškiai nurodyta, kad šios taisyklės yra privalomos visiems asmenims, parduodantiems ir (ar) perkantiems gamtines dujas Lietuvos Respublikos teritorijoje. Atsižvelgiant į tai, pradine gamtinių dujų tiekimo paslaugų teikimo geografinė teritorija buvo laikoma Lietuvos Respublika. Tačiau atliekant Rinkos tyrimą, buvo nustatytos šios aplinkybės:

1) gamtinių dujų perdavimo sistema nėra sujungta su Druskininkų savivaldybėje esančiu skirstymo dujotiekiu. Dėl šios priežasties, gamtinės dujos į Lietuvos Respublikos teritoriją, patiektos per Kotlovkos įleidimo tašką arba įsigytos gamtinių dujų biržoje, negali būti fiziškai tiekiamos į Druskininkų savivaldybę. Atitinkamai gamtinės dujos, įsigytos per Privalkos įleidimo tašką, negali būti realizuotos gamtinių dujų biržoje ar kitoje, nei Druskininkų savivaldybė, teritorijoje.

1 pav. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų transportavimo sistema



Šaltinis – AB „Amber Grid“, Komisija.

2) 2013–2014 m. neatsirado naujų tiekėjų, gamtines dujas parduodančių Druskininkų savivaldybės teritorijoje, nors likusioje Lietuvos Respublikos teritorijoje atsirado 7 nauji rinkos dalyviai, vykdančys tiekimo veiklą.

Todėl darytina išvada, kad Druskininkų savivaldybėje gamtinių dujų rinka yra izoliuota nuo likusios Lietuvos Respublikos gamtinių dujų rinkos ir jai įtakos neturi likusioje Lietuvos Respublikos teritorijos tiekimo rinkoje vykstantys procesai.

Atsižvelgiant į tai, Ataskaitoje gamtinių dujų tiekimo rinkos geografinė teritorija yra skirstoma į „**gamtinių dujų tiekimo rinką, apimančią Druskininkų savivaldybės teritoriją**“, bei „**gamtinių dujų tiekimo rinką, apimančią Lietuvos Respublikos, išskyrus Druskininkų savivaldybės, teritoriją**“.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, gamtinių dujų tiekimo rinka Rinkos tyrime apibūrinama kaip:

- 1) didmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Druskininkų savivaldybės teritoriją (toliau – Lietuvos didmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka);
- 2) mažmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Druskininkų savivaldybės teritoriją (toliau – Lietuvos mažmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka);
- 3) didmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka Druskininkų savivaldybės teritorijoje (toliau – Druskininkų didmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka);
- 4) mažmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka Druskininkų savivaldybės teritorijoje (toliau – Druskininkų mažmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka).

Pažymėtina, kad Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje ir Druskininkų mažmeninėje rinkoje yra išskiriami buitinių ir nebutinių vartotojų segmentai, kadangi gamtinių dujų tarifai buitiniams vartotojams yra tvirtinami Komisijos, o nebutiniams vartotojams gamtinių dujų kaina nėra reguliuojama.

Išanalizavusi turimą informaciją, Gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo Darbo grupė nustatė¹, kad 2013–2014 metais bei 2015 m. I ketv. gamtinių dujų tiekimą vykdė:

¹ Naudodamasi 2015 m. birželio 1 d. turima informacija.

1) Lietuvos didmeninėje ir (ar) mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje, šie asmenys: UAB „Lietuvos dujų tiekimas“², UAB „Dujotekana“, UAB „Haupas“, AB agrofirma „Josvainiai“, UAB „Intergas“, UAB „Fortum Heat Lietuva“, AB „Achema“, UAB „Geros dujos“, UAB „Grata group“, UAB Kauno termofikacijos elektrinė, AB „Šiaulių energija“, VĮ „Visagino energija“, AB „Klaipėdos energija“, AB „Lifosa“, AB „Kauno energija“, AB „Panevėžio energija“, Lietuvos energijos gamyba, AB, UAB „Kretingos šilumos tinklai“.

2) Druskininkų didmeninėje ir (ar) mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje šie asmenys: UAB „Haupas“ ir UAB „Druskininkų dujos“.

2. KONKURENCIJOS GAMTINIŲ DUJŲ TIEKIMO RINKOJE VEIKSMINGUMO TYRIMAS

Vadovaujantis Taisyklių 22 punktu, tiriant, ar konkurencija rinkoje yra veiksminga, turi būti įvertinta:

- 1) rinkos struktūra ir koncentracija,
- 2) įėjimo į rinką barjerai,
- 3) potenciali konkurencija,
- 4) asmens galimybės taikyti nepagrįstas (pernelyg dideles) kainas, kainų spaudimą (pernelyg mažas kainas).

Potenciali konkurencija Rinkos tyrime nevertinama, nes Komisija neturi duomenų, kad tarp tiekimo įmonių apibrėžtose rinkose egzistuoja potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas gamtinių dujų tiekimo rinkoje.

2.1. Gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūra ir koncentracija

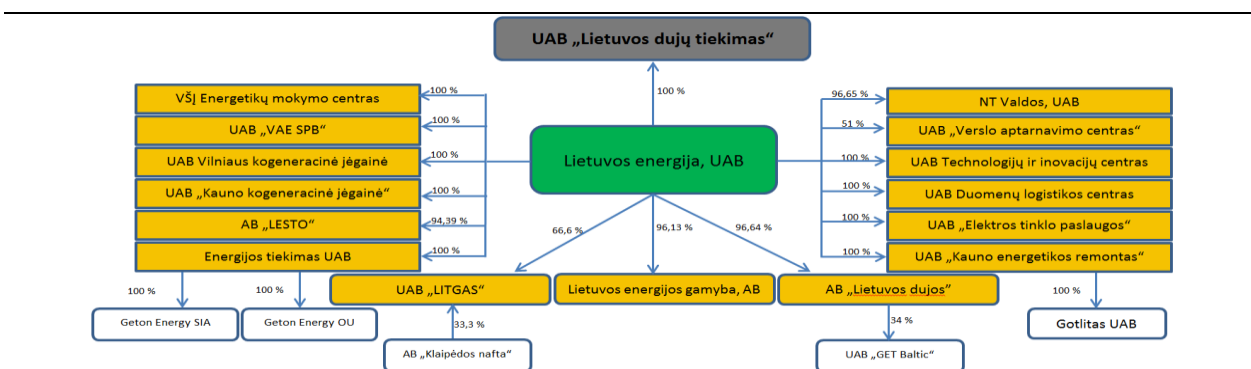
Siekiant apibrėžti atitinkamų ūkio subjektų užimamas rinkos dalis buvo atliktas susijusių įmonių vertinimas. Šis vertinimas buvo atliktas remiantis Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 50 dalimi, numatančia, kad susijusi įmonė yra bet kokios teisinės formos įmonė, kurią su gamtinių dujų įmone sieja bendri dalyviai (dalyvavimas), kontrolė (kai turima 20 procentų ar daugiau akcijų arba balsavimo teisė, arba teisė skirti valdymo organų narius) ar vadovai, taip pat įmonė, priklausanti tiems patiems akcininkams, Taisyklių 24 punktu bei Komisijos turima, viešai prieinama informacija ir įmonių pateikta informacija.

Remiantis UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ anketoje pateikta ir viešai prieinama informacija, UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ 100 proc. akcijų valdo Lietuvos energija, UAB, kurios vienintelė akcininkė yra Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Pažymėtina, kad Lietuvos energija, UAB, tiesiogiai kontroliuoja AB LESTO (94,39 proc.), AB „Lietuvos dujos“ (96,64 proc.), Lietuvos energijos gamyba, AB (96,13 proc.), UAB LITGAS (66,6 proc.), UAB „Kauno energetikos remontas“ (100 proc.), UAB „Verslo aptarnavimo centras“ (51 proc.), UAB Technologijų ir inovacijų centras (100 proc.), UAB Duomenų ir logistikos centras (100 proc.), UAB „Elektros tinklo paslaugos“ (100 proc.), NT valdos (96,65 proc.), UAB, VŠĮ Energetikų mokymo centras (100 proc.), UAB „VAE SPB“ (100 proc.), UAB „Vilniaus kogeneracinė jėgainė“ (100 proc.), UAB „Kauno kogeneracinė jėgainė“ (100 proc.), Energijos tiekimas, UAB (100 proc.) akcijas. Lietuvos energija, UAB, netiesiogiai valdo UAB GET Baltic

² Įgyvendinant Gamtinių dujų įstatymo reikalavimus, AB „Lietuvos dujos“ vykdyta gamtinių dujų tiekimo veikla su visu jai priskirtu turtu, teisėmis ir pareigomis Įmonės dalies pirkimo–pardavimo sutarties, sudarytos 2014 m. spalio 15 d., pagrindu buvo atskirta nuo bendrovės vykdomos gamtinių dujų skirstymo veiklos ir perduota UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, kuri pagal Komisijos išduotą licenciją nuo 2014 m. lapkričio 1 d. vykdo gamtinių dujų tiekimo veiklą. Toliau Ataskaitoje nuoroda į UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ reiškia tiek AB „Lietuvos dujos“, vykdžiusią tiekimo veiklą iki 2014 m. spalio 30 d., tiek naujai įsteigtą ir nuo 2014 m. lapkričio 1 d. tiekimo veiklą pradėjusią vykdyti UAB „Lietuvos dujų tiekimas“.

(34 proc.), Gotlitas UAB (100 proc.), Geton Energy SIA (100 proc.) ir Geton Energy OU (100 proc.) akcijas (2 pav.).

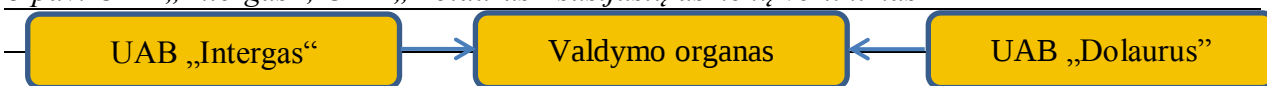
2 pav. UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ akcininkai ir susiję asmenys



Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 50 dalimi, Taisyklių 24 punktu, UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ kartu su Lietuvos energija, UAB, tiesiogiai ir netiesiogiai valdomomis įmonėmis sudaro vieną Lietuvoje veikiančią ūkio subjektą (toliau – Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“).

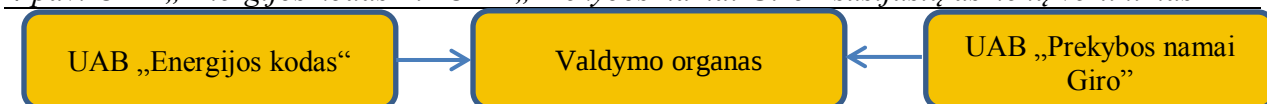
Remiantis VĮ Registrų centro duomenimis, įmonių pateikta informacija, buvo nustatyta, kad UAB „Intergas“ ir UAB „Dolaurus“ įmonių stebėtojų tarybose ar kituose valdymo organuose yra pusė ar daugiau tų pačių asmenų, todėl UAB „Intergas“ ir UAB „Dolaurus“ sudaro vieną Lietuvos Respublikoje veikiančią ūkio subjektą (3 pav.).

3 pav. UAB „Intergas“, UAB „Dolaurus“ susijusių asmenų vertinimas



Įvertinus UAB „Energijos kodas“, UAB „Prekybos namai Giro“ anketose pateiktą informaciją, buvo nustatyta, kad stebėtojų tarybose ar kituose valdymo organuose yra tų pačių asmenų, todėl UAB „Energijos kodas“ ir UAB „Prekybos namai Giro“ sudaro vieną Lietuvos Respublikoje veikiančią ūkio subjektą (4 pav.).

4 pav. UAB „Energijos kodas“ ir UAB „Prekybos namai Giro“ susijusių asmenų vertinimas



Įvertinus kitų gamtinių dujų tiekimo licencijas turinčių ūkio subjektų pateiktas anketas ir viešai prieinamą informaciją, susijusių asmenų nenustatyta (žr. 1–3 priedus).

Vadovaujantis Taisyklių 23 punktu ir atsižvelgiant į tai, kad UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ kartu su Lietuvos energija, UAB tiesiogiai ir netiesiogiai valdomomis įmonėmis yra susiję asmenys, Ataskaitoje jie bus laikomi vienu asmeniu. Kadangi UAB „Intergas“ ir UAB „Dolaurus“ yra susiję asmenys, Ataskaitoje bus laikomi vienu asmeniu. Taip pat ir UAB „Energijos kodas“ ir UAB „Prekybos namai Giro“ Ataskaitoje bus laikomi vienu asmeniu.

Komisijos duomenimis, 2013 m. pabaigoje gamtinių dujų tiekimo licencijas turėjo 27 ūkio subjektai, 2014 m. pabaigoje – 32, 2015 m. I ketv. – 34. Remiantis Komisijai pateiktais duomenimis, gamtinių dujų tiekimo veiklą 2015 m. I ketvirtį vykdė 15 ūkio subjektų, turinčių gamtinių dujų tiekimo licencijas. Nuo 2013 m. gamtinių dujų tiekimo licencijos buvo išduotos 19 ūkio subjektų, iš kurių veiklą 2015 m. I ketv. vykdė 7. Būtina pažymėti, kad nuo 2015 m., vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 5 punktu, gamtinių dujų tiekimo rinkoje gali dalyvauti ir įmonės, neturinčios gamtinių dujų tiekimo licencijos, jeigu gamtinių dujų prekybą vykdo tik gamtinių dujų biržoje. Tokių įmonių nagrinėjamu laikotarpiu buvo trys: AB „Lifosa“, VĮ „Visagino energija“, UAB Kretingos šilumos tinklai. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, gamtinių dujų tiekimo veiklą Lietuvos Respublikoje iš viso vykdė 18 ūkio subjektų.

Palyginus su 2012 m. pabaigoje gamtinių dujų tiekimo veiklą vykdančių ūkio subjektų skaičiumi (8), jis išaugo daugiau negu dvigubai (1 lentelė).

1 lentelė. Licencijuotos gamtinių dujų tiekimo įmonės, 2013 m. – 2015 m. I ketv.

Eil. Nr.	Įmonės pavadinimas	Išdavimo data	Veiklos vykdymas
1	AB „Lietuvos dujos“	2002.05.16	Nevykdė
2	AB agrofirma „Josvainiai“	2002.08.21	Vykdė
3	UAB „Prekybos namai Giro“	2002.08.28	Nevykdė
4	UAB „Dujotekana“	2002.10.08	Vykdė
5	Bendra Lietuvos ir Rusijos įmonė UAB „Stella Vitae“	2002.10.17	Nevykdė
6	AB „Achema“	2002.11.21	Vykdė
7	UAB „Intergas“	2002.11.21	Vykdė
8	UAB „Haupas“	2003.08.05	Vykdė
9	UAB „Druskininkų dujos“	2003.10.21	Vykdė
10	UAB Kauno termofikacijos elektrinė	2008.05.08	Vykdė
11	UAB „Fortum Heat Lietuva“	2009.10.01	Vykdė
12	UAB „Imlitex“	2010.11.22	Nevykdė
13	AB „Lietuvos energija“	2011.12.29	Nevykdė
14	Baltic Energy Services, UAB	2012.04.26	Nevykdė
15	UAB „Enefit“	2012.09.07	Nevykdė
16	UAB „Grata group“	2013.01.14	Vykdė
17	UAB „Dolaurus“	2013.03.28	Nevykdė
18	AB „Panevėžio energija“	2013.04.11	Vykdė
19	UAB „ENERTY“	2013.06.20	Nevykdė
20	UAB „SOGA Baltic Oil“	2013.08.27	Nevykdė
21	UAB „Energijos tiekimas“	2013.09.13	Nevykdė
22	UAB „Energijos kodas“	2013.09.20	Nevykdė
23	UAB Energijos tiekimo centras	2013.10.24	Nevykdė
24	AB „Šiaulių energija“	2013.11.14	Nevykdė
25	UAB „ELDU“	2013.11.21	Nevykdė
26	UAB „Geros dujos“ ³	2013.11.21	Vykdė
27	UAB „Litgas“	2013.12.27	Vykdė
28	NORDARSI OU	2014.01.17	Nevykdė
29	UAB „European Gas Trading Group“	2014.02.13	Nevykdė
30	UAB „Energijos prekyba“	2014.07.11	Nevykdė
31	UAB „Lietuvos dujų tiekimas“	2014.10.13	Vykdė
32	AB „Kauno energija“	2014.12.04	Vykdė
33	AB „Klaipėdos energija“	2015.01.13	Vykdė
34	UAB „Baltic gas trade“ ⁴	2015.01.19	Nevykdė

³Komisija 2013 m. lapkričio 21 d. nutarimu Nr. O3-691 išdavė gamtinių dujų tiekimo licenciją UAB „Elsonta“, 2014 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. O3-110 licencija buvo patikslinta dėl įmonės pavadinimo pakeitimo į Kodiani dujos, UAB. 2014 m. lapkričio 14 d. Komisijos nutarimu Nr. O3-887 licencija buvo dar kartą tikslinama dėl įmonės pavadinimo keitimo į UAB „Geros dujos“. Atsižvelgiant į tai, toliau Ataskaitoje naudojamas įmonės pavadinimas yra UAB „Geros dujos“.

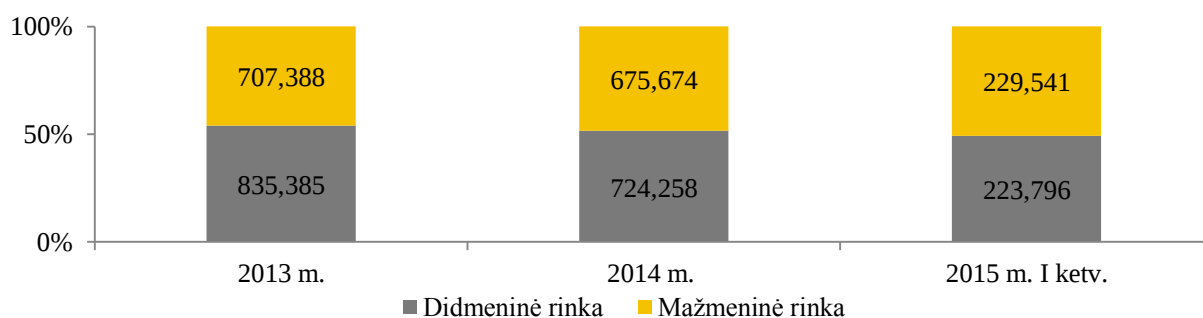
⁴ 2015 m. birželio 18 d. Komisijos nutarimu Nr. O3-369 „Dėl gamtinių dujų tiekimo licencijos uždarajai akcinei bendrovei „Baltic gas trade“ galiojimo panaikinimo“ UAB „Baltic gas trade“ panaikinta gamtinių dujų tiekimo licencija.

2011 m. lapkričio 23 d. Komisijos nutarimu Nr. O3-368 „Dėl Gamtinių dujų rinkos operatoriaus licencijos BALTPPOOL uždarajai akcinei bendrovei išdavimo“ energijos išteklių rinkos operatoriaus licencija buvo išduota BALTPPOOL UAB, 2012 m. lapkričio 9 d. Komisijos nutarimu Nr. O3-346 „Dėl Gamtinių dujų rinkos operatoriaus licencijos išdavimo UAB GET Baltic“ gamtinių dujų rinkos operatoriaus licencija – UAB GET Baltic.

Vadovaujantis Gamtinių dujų apskaitos tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 1-245 „Dėl Gamtinių dujų apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“, 26 ir 41 punktais, nuo 2015 m. sausio 1 d. atsiskaitymui už dujas ir dujų perdavimo ir skirstymo paslaugas su nebutiniais vartotojais ir sistemos naudotojais dujų kiekis apskaitomas energijos vienetais (kWh). Kadangi atliekamas gamtinių dujų tyrimas apima ir 2015 m. I ketv. laikotarpį bei siekiant, kad rinkos tyrimo duomenys būtų palyginami, konvertuojant energijos vienetą (kWh) į tūrio vienetą (m^3) naudojamas 2014 m. vidutinis viršutinis šilumingumas $10,397 \text{ kWh}/m^3$. Taip pat nuo 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos nacionalinei valiutai tapus eurui, 2015 m. I ketv. kainos iš eurų į litus konvertuotos kursu 3,4528 Lt/Eur.

2013 metais Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose bei Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose (toliau – Rinkos) iš viso buvo parduota 1542 mln. m^3 , 2014 metais – 1399 mln. m^3 , 2015 metų I ketv. – 453 mln. m^3 gamtinių dujų (5 pav.). Gamtinių dujų tiekimo rinkos pardavimo struktūra Rinkose 2013–2014 m. ir 2015 m. I ketv. beveik nekito: 2013 metais 54 proc. viso parduoto kiekio buvo parduota Lietuvos ir Druskininkų didmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose, 46 proc. – Lietuvos ir Druskininkų mažmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose, 2014 metais pardavimo dalys atitinkamai sudarė – 52 proc. Lietuvos ir Druskininkų didmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose, 48 proc. Lietuvos ir Druskininkų mažmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose, 2015 m. I ketvirčio pardavimo kiekiai rodo, kad Lietuvos ir Druskininkų didmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose parduota 49 proc. dujų kiekio, o Lietuvos ir Druskininkų mažmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose – 51 proc.

5 pav. Gamtinių dujų tiekimo Rinkų struktūra 2013 m. – 2015 m. I ketv., tūkst. m^3



Vadovaujantis Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo (toliau – SGGTĮ) 11 straipsnio 1 dalimi, valstybės reguliuojamai elektros energijos ir (ar) šilumos energijos gamybai užtikrinti pirmumo tvarka privalo būti tiekiamos per suskystintų gamtinių dujų terminalą įvežtos gamtinės dujos, kurias patiekia paskirtasis tiekėjas. 2014 m. vasario 14 d. energetikos ministro įsakymu Nr. 1-120 UAB „Litgas“ buvo paskirtas paskirtuoju tiekėju. Vadovaujantis 2012 m. lapkričio 7 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1354 „Dėl gamtinių dujų tiekimo diversifikavimo tvarkos aprašo“ 2 punktu, paskirtasis tiekėjas per metus turi patiekti 540 mln. m^3 gamtinių dujų, o remiantis SGGTĮ 11 straipsnio 6 dalimi, paskirtasis tiekėjas tiekia dujas energijos gamintojams su Komisija suderinta tiekimo kaina. Paskirtasis tiekėjas veiklą pradėjo vykdyti nuo 2015 m. Kadangi ir gamtinių dujų kiekiai, ir tiekimo kaina yra valstybės reguliuojami, siekiant įvertinti tiekėjų užimamas dalis ir jų taikomas kainas nereguliuojamoje rinkoje, atliekant rinkos tyrimą, toliau Ataskaitoje nebuvo vertinami paskirtojo tiekėjo patiekti gamtinių dujų kiekiai ir kainos, t. y. nuo 2015 m.

Ataskaitoje gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūra ir koncentracija yra vertinama pagal didmeninę ir mažmeninę gamtinių dujų tiekimo rinkas Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus

Druskininkų savivaldybės teritoriją, bei didmeninę ir mažmeninę gamtinių dujų tiekimo rinkas Druskininkų savivaldybės teritorijoje.

2.1.1. Didmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Druskininkų savivaldybės teritoriją

Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi, Reglamento 2 straipsniu, tiekimas didmeninėje rinkoje apima pardavimus gamtinių dujų biržoje, gamtinių dujų pardavimus gamtinių dujų perpardavėjams ir gamtinių dujų tiekimo sutartis, kai gamtinių dujų vartotojo pajėgumai yra didesni kaip 600 GWh per metus. Įvertinus paskutinių trejų metų gamtinių dujų kiekių suvartojimą, nustatyta, kad vartotojai, kurie gamtinių dujų suvartojo daugiau kaip 600 GWh per metus, yra Lietuvos energijos gamyba, AB, UAB „Vilniaus energija“, UAB „Klaipėdos energija“, UAB „Litesko“, AB „Panevėžio energija“, AB „Šiaulių energija“, AB „Achema“. Atsižvelgiant į tai, 2013 m. – 2015 m. I ketvirtį Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje, gamtinių dujų pardavimo veiklą vykdė 16 įmonių:

- Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, UAB „Dujotekana“, UAB „Grata group“ ir UAB „Haupas“, kurie gamtines dujas pardavė gamtinių dujų biržoje, gamtinių dujų tiekėjams ir pagal tiekimo sutartis su didmeniniais vartotojais.

- UAB Kauno termofikacijos elektrinė, kuri gamtines dujas pardavė gamtinių dujų tiekėjams ir gamtinių dujų biržoje.

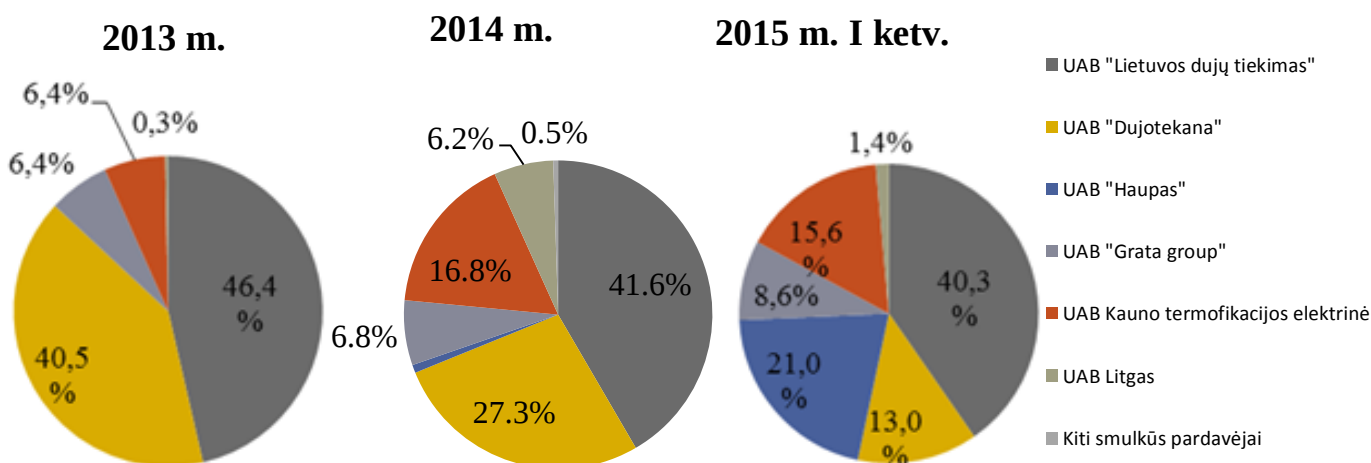
- AB agrofirma „Josvainiai“, kuri gamtines dujas pardavė pagal tiekimo sutartį su didmeniniu vartotoju.

- AB „Šiaulių energija“, VI „Visagino energija“, AB „Klaipėdos energija“, AB „Lifosa“, AB „Kauno energija“, AB „Panevėžio energija“, Lietuvos energijos gamyba, AB, UAB Kretingos šilumos tinklai, UAB „Geros dujos“, AB „Achema“, kurios dalyvavo gamtinių dujų biržoje.

2013 metais Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buvo parduota 835,4 mln. m³, 2014 metais – 724,3 mln. m³, 2015 metų I ketvirtį – 118,2 mln. m³ gamtinių dujų.

Didžiausią Lietuvos didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį 2013 m. – 2015 m. I ketv. užėmė Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, kuris 2013 metais pardavė 46,4 proc. viso Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nupirkto gamtinių dujų kiekio, 2014 m. – 41,6 proc., 2015 m. I ketv. – 40,3 proc. Antra pagal pardavimo apimtį 2013–2014 m. buvo UAB „Dujotekana“, kuri 2013 metais Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pardavė 40,5 proc. viso kiekio, 2014 metais – 27,3 proc. 2015 m. I ketv. UAB „Dujotekana“ užimama dalis mažėja iki 13 proc. (6 pav.).

6 pav. Gamtinių dujų pardavimo Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje struktūra 2013 m. – 2015 m. I ketv.



Kaip matyti iš 6 paveikslo, 2014 m. UAB „Dujotekana“ užimama dalis mažėja dėl naujų rinkos dalyvių – UAB Kauno termofikacijos elektrinė ir UAB „Grata group“, kurių rinkos dalis sudarė atitinkamai 16,8 proc. ir 6,8 proc. Taip pat 2015 m. I ketv. Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pradėjęs prekiauti UAB „Haupas“ bei anksčiau minėtos UAB Kauno termofikacijos elektrinė ir UAB „Grata group“ iki 13 proc. sumažina UAB „Dujotekana“ užimamą rinkos dalį Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje.

Siekiant įvertinti, ar gamtinių dujų tiekimo įmonės netaiko pernelyg didelių kainų ar kainų spaudimo, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi, Ataskaitoje lyginamos gamtinių dujų tiekėjų Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje taikytos vidutinės gamtinių dujų pardavimo kainos su visų Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje veikiančių įmonių (rinkos) gamtinių dujų pardavimo kainų vidurkiu (2 lentelė).

2 lentelė. Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje parduotų gamtinių dujų vidutinės kainos 2013 m. – 2015 m. I ketv., Lt/tūkst. m³

Tiekėjo pavadinimas	2013 m.	Pokytis palyginus su vid. rinkos kaina, proc.	2014 m.	Pokytis palyginus su vid. rinkos kaina, proc.	2015 m. I ketv.	Pokytis palyginus su vid. rinkos kaina, proc.
UAB „Lietuvos dujų tiekimas“						
UAB „Dujotekana“						
UAB Kauno termofikacijos elektrinė						
UAB „Grata group“						
UAB „Haupas“						
UAB „Litgas“						
Kiti smulkūs tiekėjai						
Vidutinė svertinė rinkos tiekimo kaina	1264,32		1120,32		818,05	

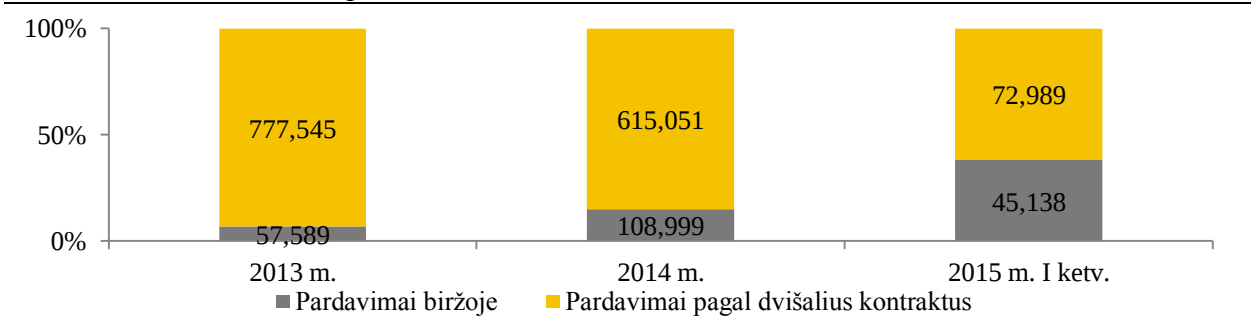
Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 metais vidutinė svertinė gamtinių dujų pardavimo kaina⁵ siekė 1264,32 Lt už tūkst. m³, 2014 metais – 1120,32 Lt už tūkst. m³, 2015 metų I ketv. – 818,05 Lt už tūkst. m³. Pigiausiai Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 metais gamtines dujas pardavė UAB Kauno termofikacijos elektrinė, kurios vidutinė pardavimo kaina siekė Lt už tūkst. m³, t. y. proc. mažiau nei vidutinė svertinė rinkos tiekimo kaina, 2014 metais – UAB „Litgas“, kurios gamtinių dujų pardavimo kaina siekė Lt už tūkst. m³, t. y. proc. mažiau nei vidutinė svertinė rinkos tiekimo kaina. UAB „Litgas“ pardavimo kainos dydį nulėmė privalomas SGD terminalo bandomojo krovinio 45 mln. m³ gamtinių dujų realizavimas biržoje. 2015 metų I ketvirtį pigiausiai prekiaavo UAB Kauno termofikacijos elektrinė – Lt už tūkst. m³. Brangiausiai gamtines dujas 2013–2014 m. pardavė UAB „Dujotekana“: 2013 m. – Lt už tūkst. m³, t. y. proc. didesne kaina negu vidutinė rinkos kaina, o 2014 m. – Lt už tūkst. m³, t. y. proc. didesne kaina negu vidutinė rinkos kaina. 2015 m. I ketvirtį brangiausiai dujas parduoda UAB „Grata group“ – Lt už tūkst. m³, t. y. proc. didesne kaina negu vidutinė svertinė rinkos tiekimo kaina. Didžiausią rinkos dalį užimantis UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ 2013 m. gamtines pardavė proc. brangiau negu vidutinė svertinė rinkos tiekimo kaina, o 2014 m. ir 2015 m. I ketv. pardavė atitinkamai ir proc. mažesne kaina.

⁵ Ataskaitoje, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi, gamtinių dujų pardavimo kaina apibrėžiama kaip gamtinių dujų ir gamtinių dujų tiekimo paslaugos kaina, kurią už gamtines dujas sumoka vartotojas, neįvertinus skirstymo bei perdavimo kainos dalies.

Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje prekiaujantys rinkos dalyviai gamtines dujas parduoda gamtinių dujų biržoje arba pagal dvišalius sandorius, todėl toliau Ataskaitoje Lietuvos didmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka nagrinėjama išskiriant ir vertinant gamtinių dujų pardavimus gamtinių dujų biržoje bei vertinant gamtinių dujų pardavimus pagal dvišalius kontraktus.

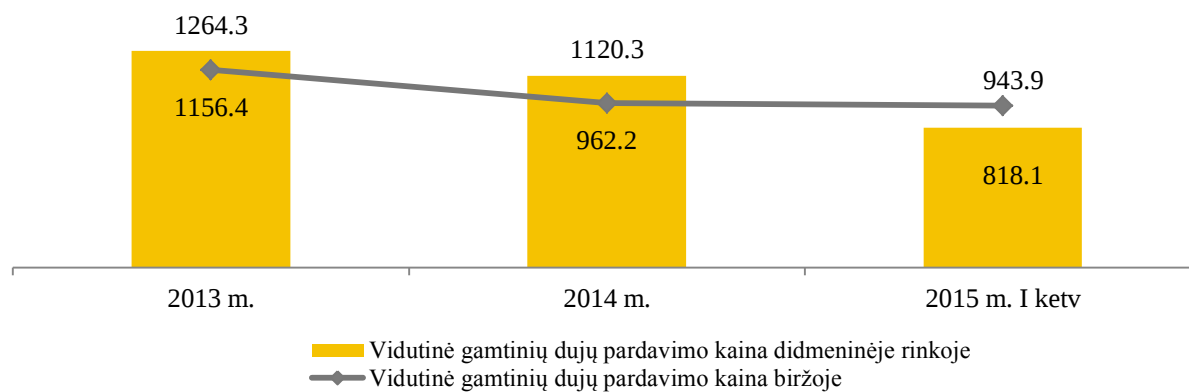
Nagrinėjamuoju laikotarpiu nuo 2013 m. iki 2015 m. I ketv. matyti, kad pardavimai gamtinių dujų biržoje augo. 2013 m. gamtinių dujų biržoje parduotas kiekis sudarė 57,6 mln. m³, arba 6,9 proc. viso kiekio parduoto Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje, 2014 m. biržoje parduota gamtinių dujų 89 proc. daugiau nei 2013 m., t. y. – 109 mln. m³, arba 15,1 proc. viso kiekio parduoto Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje, o per pirmąjį 2015 m. ketvirtį biržoje parduota beveik pusė kiekio, kuris buvo parduotas 2014 m. biržoje, t. y. 45 mln. m³ ir tai sudarė 38,2 proc. viso 2015 m. I ketv. Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje parduoto kiekio (7 pav.). 2015 m. I ketvirtį pasikeitusiai Lietuvos didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūrai įtakos taip pat turėjo ir UAB „Litgas“ parduotas paskirtojo kiekio dalis pagal dvišalius sandorius (kuris iš Rinkos tyrimo yra eliminuojamas).

7 pav. Gamtinių dujų pardavimų Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje struktūra 2013 m. – 2015 m. I ketv., proc. ir Lt/tūkst. m³



Parduodamų gamtinių dujų biržoje kaina 2013 m. sudarė 1156,4 Lt už tūkst. m³ ir buvo 8,5 proc. mažesnė negu vidutinė svertinė gamtinių dujų pardavimo kaina Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pagal dvišalius pirkimo–pardavimo sandorius, 2014 m. – 962,2 Lt už tūkst. m³ ir buvo 14,1 proc. mažesnė negu vidutinė svertinė rinkos tiekimo kaina Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje (8 pav.). 2014 m. biržoje kainą taip pat lėmė suskystintų gamtinių dujų bandomojo krovinio realizavimas: UAB „Litgas“ per gamtinių dujų biržą pardavė 45 mln. m³ gamtinių dujų. 2015 m. I ketv. pardavimo kaina biržoje sudarė 943,9 Lt už tūkst. m³ ir ji yra 15,4 proc. didesnė negu vidutinė svertinė rinkos tiekimo kaina Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje. To priežastis – 2015 m. gamtinėms dujoms, parduodamoms pagal dvišalius sandorius, taikoma papildoma nuolaida dėl išorinio tiekėjo sutartyje numatytos pardavimo kainos pakeitimo atgaline data.

8 pav. Gamtinių dujų pardavimo kaina gamtinių dujų biržoje 2013 m. – 2015 m. I ketv., Lt/tūkst. m³



Didžioji dalis Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje veikiančių pardavėjų nurodė, kad vartotojams taikomos sutarčių sąlygos gali skirtis dėl suvartojamo per metus kiekio ir vartojimo sezoniškumo, vartojimo grafiko tolygumo, vartotojo mokumo rizikos, derinantys prie paskelbto gamtinių dujų pirkimo konkurso sąlygų. Su Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje esančiais vartotojais sudaromos metinės gamtinių dujų pardavimo sutartys, numatančios gamtinių dujų pardavimo kainą kaip formulę, įvertinančią tiekėjo gamtinių dujų įsigijimo kainą ir įmonės tiekimo kainą. Tiekimo kaina išreiškiama pastoviu dydžiu, arba koeficientu. Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje veiklą vykdančios tiekėjai sutartyse numatytoje formulėje įvertina gamtinių dujų įsigijimo kainą iš gamtinių dujų tiekėjų pagal dvišalius sandorius. Todėl vystantis prekybai gamtinių dujų biržoje, gamtinių dujų tiekėjai gali gauti tiek didesnes, tiek mažesnes tiekimo pajamas, jeigu gamtines dujas įsigyja pigiau arba brangiau gamtinių dujų biržoje negu iš tiekėjų.

Siekiant įvertinti, ar gamtinių dujų tiekimo įmonės netaiko pernelyg didelių kainų ar kainų spaudimo, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi, Ataskaitoje lyginamos gamtinių dujų tiekėjų Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje taikytos vidutinės gamtinių dujų pardavimo kainos su visų Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje veikiančių įmonių rinkos gamtinių dujų pardavimo kainų vidurkiu. Analizuojant gamtinių dujų tiekėjų pardavimo kainas vertinamos ir lyginamos gamtinių dujų (kaip produkto) pardavimo kainos bei faktinės tiekimo kainos.

Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pagal dvišalius sandorius parduodamų gamtinių dujų kaina pagal atskirus tiekėjus ir vidutinė pardavimo kaina rinkoje pateikiama 3 lentelėje.

3 lentelė. Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pagal dvišalius kontraktus parduotų gamtinių dujų vidutinė kaina 2013 m. – 2015 m. I ketv., Lt/tūkst. m³

Įmonės pavadinimas	2013 m.	Pokytis palyginus su vid. rinkos kaina, proc.	2014 m.	Pokytis palyginus su vid. rinkos kaina, proc.	2015 m. I ketv.	Pokytis palyginus su vid. rinkos kaina, proc.
UAB „Lietuvos dujų tiekimas“						
UAB „Dujotekana“						
UAB Kauno termofikacijos elektrinė						
UAB „Grata group“						
UAB „Haupas“						
AB agrofirma „Josvainiai“						
Vidutinė svertinė	1272,52		1148,34		740,31	

rinkos pardavimo kaina						
-----------------------------------	--	--	--	--	--	--

Kaip matyti iš 3 lentelės, 2013 m. Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pagal dvišalius kontraktus gamtines dujas pardavinėjo keturios tiekimo įmonės, o vidutinė svertinė parduodamų gamtinių dujų kaina 2013 m. sudarė 1272,52 Lt/tūkst. m³. Brangiausiai gamtines dujas pardavė AB agrofirma „Josvainiai“ – Lt už tūkst. m³, t. y. proc. brangiau nei vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina, o pigiausiai UAB Kauno termofikacijos elektrinė – Lt už tūkst. m³, t. y. proc. pigiau nei vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina. 2014 m. Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje gamtines dujas pardavė ir du nauji dalyviai: UAB „Grata group“ ir UAB „Haupas“. Vidutinė svertinė pardavimo kaina 2014 m. buvo 1148,34 Lt/tūkst. m³. Brangiau nei vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina 2014 m. gamtines dujas pardavė AB agrofirma „Josvainiai“ – proc. didesne, UAB „Dujotekana“ – proc. didesne ir UAB „Haupas“ – proc. didesne kaina nei vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina, o pigiausiai pardavė UAB „Grata group“ – proc. mažesne bei UAB Kauno termofikacijos elektrinė – proc. mažesne kaina nei vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina. 2015 m. I ketv. brangiausiai dujas parduoda UAB „Haupas“ – proc. didesne, ir UAB „Grata group“ – proc. didesne nei vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina. Kiti trys gamtinių dujų tiekėjai: gamtines dujas parduoda labai panašia kaina – apie proc. pigiau nei vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina, pigiausiai iš jų parduoda UAB Kauno termofikacijos elektrinė. UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, užimantis didžiausią didmeninės rinkos dalį, 2013 m. gamtines dujas pardavė proc. didesne, 2014 m. – proc. mažesne negu vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina.

Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje veiklą vykdžiusių tiekėjų dujų pardavimo kainą sudaro gamtinių dujų įsigijimo kaina ir gamtinių dujų tiekimo kaina. Kadangi gamtinių dujų pardavimo kainai didelę įtaką turi gamtinių dujų įsigijimo kaina, todėl, siekiant palyginti tiekėjų taikomą kainodarą, yra lyginamos vidutinės gamtinių dujų tiekimo kainos.

9 pav. Vidutinės metinės gamtinių dujų tiekimo kainos Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 m. – 2015 m. I ketv., Lt/tūkst. m³

2013 m. panašias vidutines faktines tiekimo kainas taikė tiek, tiek, t. y. apie Lt/tūkst. m³ (9 pav.). UAB Kauno termofikacijos elektrinė, pradėjusi prekiauti metų pabaigoje, taikė apie proc. mažesnę tiekimo kainą, palyginus su kitomis rinkos dalyvėmis. 2014 m. didžiausią tiekimo kainą Lt/tūkst. m³ taikė UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, kurio taikomai kainai įtakos turėjo

sutarties, sudarytos su kilusiu iš trečiųjų valstybių ir į Lietuvos Respublikos teritoriją gamtines dujas tiekiančiu užsienio ūkio subjektu, sąlygų pakeitimas, pagal kurį importuotoms gamtinėms dujoms atgaline tvarka buvo suteikta nuolaida. Dėl importuotų gamtinių dujų pokyčio taip pat išaugo ir kitų tiekėjų taikoma tiekimo kaina: UAB Kauno termofikacijos elektrinė taikė Lt/tūkst. m³.

UAB „Grata group“ įsigydama gamtines dujas iš UAB Kauno termofikacijos elektrinės su nuolaida gamtines dujas pardavė su Lt/tūkst. m³ tiekimo kaina. Mažiausią tiekimo kainą 2014 m. taikė UAB „Dujotekana“ – Lt/tūkst. m³, kurią nulėmė tai, kad nebuvo gauta gamtinių dujų įsigijimo nuolaida atgaline data.

Vadovaujantis Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo principų aprašo, patvirtinto Vyriausybės 2013 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 640 „Dėl Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo principų aprašo patvirtinimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 7 d. nutarimo Nr. 1276 „Dėl Gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, skystinimo ir laikymo įmonių licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės nustatymo principų patvirtinimo“ (redakcija, galiojusi iki 2015 m. birželio 22 d., toliau – Principų aprašas), 6 punktu, pasikeitus esminėms gamtinių dujų tiekimo sutarties, sudarytos su kilusiu iš trečiųjų valstybių ir į Lietuvos Respublikos teritoriją gamtines dujas tiekiančiu užsienio subjektu, sąlygoms, laikantis objektyvių kriterijų, turi būti sudaromos sąlygos tikslinti (mažinti) nuolaidą gavusių gamtinių dujų tiekimo įmonių (arba įmonių, kurios perėmė tokių įmonių gamtinių dujų tiekimo veiklą su jai priskirtu turtu, teisėmis bei pareigomis) ateities laikotarpių gamtinių dujų kainas nebuitiniams vartotojams, gamtines dujas perkantiems vartojimo Lietuvos Respublikoje (ne pardavimo ar perpardavimo) tikslams, ir sistemų operatoriams, gamtines dujas naudojančioms technologinėms reikmėms, UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ parengė 2015–2016 m. taikomos gamtinių dujų kainodaros nebuitiniams vartotojams tvarką, pagal kurią tiekiamoms dujoms

2015–2016 m. taikoma nuolaida, susidariusi dėl sutarties pasikeitimo. Atsižvelgiant į tai, „Lietuvos dujų tiekimas“ faktinė tiekimo kaina 2015 m. I ketv. yra Lt/tūkst. m³, kadangi panaudojama 2014 m. gauta nuolaida. UAB Kauno termofikacijos elektrinė gamtines dujas parduoda gamtinių dujų tiekėjams, todėl šios tvarkos nebuvo įpareigota parengti, bet vertinant 2015 m. I ketv. tiekimo kainą – Lt/tūkst. m³, galima daryti išvadą, kad 2014 m. gauta nuolaida taip pat panaudojama ateinančiais laikotarpiais. Didžiausią tiekimo kainą 2015 m. I ketv. taikė UAB „Grata group“ – Lt/tūkst. m³.

Vertinant Lietuvos didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos koncentraciją pagal Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje parduotą gamtinių dujų kiekį (tūkst. m³), naudotas *Herfindalio* – *Hiršmano* indeksas (angl. *Herfindahl–Hirschmann Index*) (toliau – HHI). Jei HHI reikšmė mažesnė nei 1000, rinkos koncentracijos laipsnis yra nedidelis, jeigu HHI reikšmė svyruoja tarp 1000 ir 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra vidutinis, jei HHI reikšmė didesnė nei 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra didelis. Apskaičiavus Lietuvos didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos koncentraciją pagal Respondentų pateiktą gamtinių dujų kiekių informaciją, HHI reikšmė 2013 metais siekė 4995, 2014 metais HHI reikšmė buvo lygi 3784, 2015

metų I ketv. – 2557. Taigi, Lietuvos didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos koncentracijos lygis išlieka aukštas nors stebima jo mažėjimo tendencija.

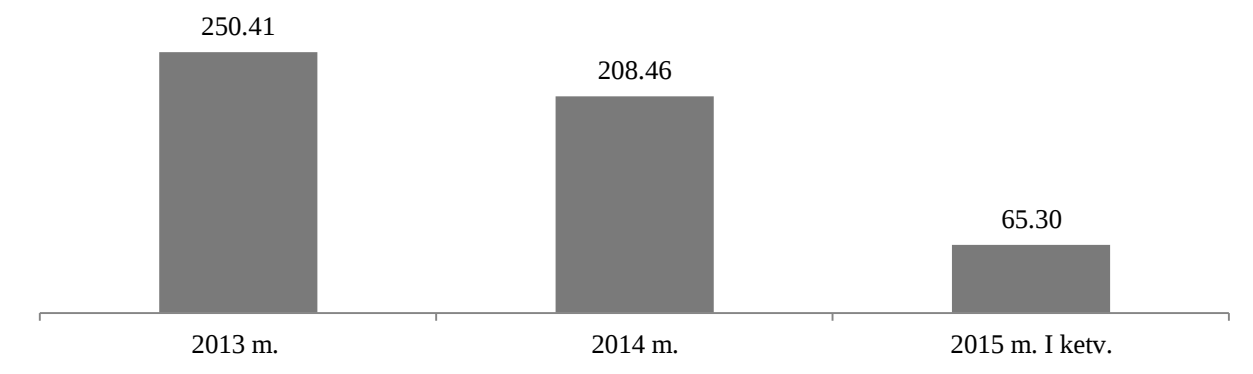
Apibendrinant Lietuvos didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūrą ir koncentraciją, teigtina, kad į Lietuvos didmeninę gamtinių dujų tiekimo rinką įsilieja nauji rinkos dalyviai, mažindami antros pagal dydį rinkos dalyvės UAB „Dujotekana“ užimamą dalį nuo 40,5 proc. 2013 m. iki 13 proc. 2014 m. Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ per visą tiriamąjį laikotarpį yra didžiausią Lietuvos didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį užimantis asmuo, nors nuo 2013 m., kuomet užimama rinkos dalis sudaro 46,4 proc., ji sumažėja iki 40,3 proc. Rinkos koncentracijos laipsnis išlieka aukštas, tačiau yra pastebima jo mažėjimo tendencija. **Atlikus gamtinių dujų pardavimo ir tiekimo kainų analizę nenustatyta, kad didžiausią rinkos dalį užimantis Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ piktnaudžiautų savo padėtimi Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje.**

2.1.2. Didmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka Druskininkų savivaldybės teritorijoje

Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi, Reglamento 2 straipsniu, gamtinių dujų tiekimas didmeninėje rinkoje apima pardavimus gamtinių dujų biržoje, gamtinių dujų pardavimus gamtinių dujų perpardavėjams ir gamtinių dujų tiekimo sutartis, kai gamtinių dujų vartotojas suvartoja daugiau kaip 600 GWh per metus. 2013 m. – 2015 metų I ketvirtį Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje gamtinių dujų pardavimo veiklą vykdė viena gamtinių dujų tiekimo veiklos licenciją turinti įmonė – UAB „Haupas“, o dujas pirkė vienas didmeninis vartotojas – gamtinių dujų tiekėjas UAB „Druskininkų dujos“. UAB „Haupas“

2013 m. pardavė 250 tūkst. m³, 2014 m. – 208,5 tūkst. m³ gamtinių dujų (10 pav.).

10 pav. Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje parduodamų gamtinių dujų kiekiai 2013 m. – 2015 m. I ketv., tūkst. m³



Gamtinių dujų tiekėjo pardavimo kainą sudaro gamtinių dujų įsigijimo kaina ir gamtinių dujų tiekimo kaina. UAB „Haupas“ gamtinių dujų pardavimo kaina pateikiama 11 paveiksle.

11 pav. Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje UAB „Haupas“ faktinė pardavimo kaina, Lt/tūkst. m³

Kaip matyti iš 10 paveikslo, UAB „Haupas“ pardavimo kaina 2014 m., palyginus su 2013 m., išaugo proc. Pagrindinė pardavimo kainos augimo priežastis – taikoma proc. didesnė tiekimo kaina negu 2013 m. Kadangi Druskininkų savivaldybės teritorijoje gamtines dujas tiekia vienintelė įmonė, todėl 2014 m. taikoma tiekimo kaina Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje lyginama su likusioje Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje taikoma vidutine tiekimo kaina bei pačios bendrovės toje teritorijoje nebuitiniams vartotojams taikoma tiekimo kaina.

12 pav. UAB „Haupas“ taikomų tiekimo kainų palyginimas, Lt/tūkst. m³

Siekiant įvertinti, ar gamtinių dujų tiekimo įmonės netaiko pernelyg didelių kainų ar kainų spaudimo, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi, Komisija atliekamo tyrimo metu gali nustatyti, kad dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo asmuo taiko pernelyg dideles kainas. Kaip matyti iš 12 paveikslo, 2014 m. UAB „Haupas“ sutartyje nustatyta tiekimo kaina Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose vartotojams yra beveik kartus didesnė palyginti su gamtinių dujų tiekimo kaina, kuri yra nustatyta sutartyse su Lietuvos

didmeninės ir mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkų vartotojais 2014 m., o faktinė taikoma tiekimo kaina vartotojams Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 m. yra karto, 2014 m. yra kartus didesnė negu taikyta kitų tiekėjų vidutinė tiekimo kaina Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje. Siekiant įvertinti Druskininkų savivaldybėje taikomos tiekimo kainos pagrįstumą, buvo vertinama, ar tiekimo įmonė nustato kainas pagrįstas sąnaudomis, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią grąžą. Tuo tikslu ir siekiant įvertinti, ar Druskininkų savivaldybėje esantiems vartotojams taikomos kainos yra pagrįstos ir nėra kryžminio subsidijavimo tarp Druskininkų savivaldybės vartotojų ir vartotojų likusioje Lietuvos Respublikos dalyje, Komisija 2015 m. birželio 18 d. raštu Nr. R2-(D)-2043 ir 2015 m. liepos 21 d. raštu

Nr. R2-(D)-2409 paprašė UAB „Haupas“ pateikti taikomų kainų pagrįstumą sąnaudomis. UAB „Haupas“ 2015 m. birželio 23 d. raštu Nr. S-763 ir 2015 m. liepos 27 d. raštu Nr. S-798 (toliau – Raštai) nurodė, kad bendrovės veiklos sąnaudos išaugo dėl padidėjusios bendrovės veiklos teritorijos, t. y. naujų vartotojų ne Druskininkų savivaldybėje atsiradimo, tačiau sąnaudų tarp atskirų teritorijų neatskiria. UAB „Haupas“ Raštuose nurodė, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Druskininkų savivaldybės teritoriją, kurioje veikia ir kiti tiekėjai, siūlo konkurencingas kainas, tačiau pagrindimo, kad Druskininkų savivaldybės vartotojai nedengia dėl įėjimo į likusios Lietuvos Respublikos dalį susidariusias sąnaudas, nepateikė. Atsižvelgiant į tai, kad UAB „Haupas“ taikomos kainos Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje yra 6 kartus didesnės negu Lietuvos didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos vartotojams, ir į tai, kad bendrovė nepagrindė, jog Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje esantiems vartotojams taikomos kainos yra pagrįstos ir nėra kryžminio subsidijavimo tarp Druskininkų didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkoje esančių vartotojų ir vartotojų Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje bei į tai, kad UAB „Haupas“ yra vienintelė gamtines dujas tiekianti įmonė Druskininkų savivaldybės teritorijoje, konstatuotina, jog 2014 m. UAB „Haupas“ taikė pernelyg dideles tiekimo kainas Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje.

Kaip matyti iš 11 paveikslo, 2015 m. I ketv. UAB „Haupas“ faktinė tiekimo kaina yra proc. didesnė negu 2014 m. Bendrovė nurodo, kad 2015 m. tiekimo kainą nulėmė ir toliau mažėjantys pardavimai Druskininkų savivaldybėje: 2015 m. planuojama patiekti proc. mažesnę dujų kiekį negu buvo planuota pagal 2014 m. sutartis. Taip pat pagal bendrovės pateiktą informaciją matyti, kad 2015 m. planuojama patiekti mln. m³ ne Druskininkų vartotojams. Iš gamtinių dujų tiekimo veiklos Druskininkų savivaldybės teritorijoje bendrovė planuoja gauti apie tūkst. Lt pajamų, tačiau paaiškinimų, kiek iš šios sumos planuojama dengti sąnaudų, kokios 2015 m. veiklos sąnaudos iš viso, kiek veiklos sąnaudų dengia ne Druskininkų vartotojai, bei kiek sąnaudų apskritai patiriama iš tiekimo veiklos Druskininkų savivaldybėje, nepateikė.

Vertinant Druskininkų didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos koncentraciją pagal Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje parduotą gamtinių dujų kiekį (tūkst. m³), naudotas *Herfindalio – Hiršmano* indeksas (toliau – HHI) (angl. *Herfindahl–Hirschmann Index*). Jei HHI reikšmė mažesnė nei 1000, rinkos koncentracijos laipsnis yra nedidelis, jeigu HHI reikšmė svyruoja tarp 1000 ir 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra vidutinis, jei HHI reikšmė didesnė nei 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra didelis. Apskaičiavus Druskininkų didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos koncentraciją HHI reikšmė 2013 m. – 2015 m. I ketv. metais buvo 10000, t. y. konkurencijos, Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje, nebuvo.

Apibendrinant galima teigti, kad 2013 m. – 2015 m. I ketv. Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje struktūros pokyčių nebuvo, kadangi dominuojančią padėtį visu tiriamuoju laikotarpiu užima vienintelė gamtines dujas tiekianti įmonė – UAB „Haupas“. **Palyginamosios analizės metodu įvertinus 2014 m. kainas taikomas Druskininkų savivaldybės vartotojams buvo nustatyta, kad UAB „Haupas“ 2014 m. taikė pernelyg dideles tiekimo kainas Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje.**

2.1.3. Mažmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Druskininkų savivaldybę

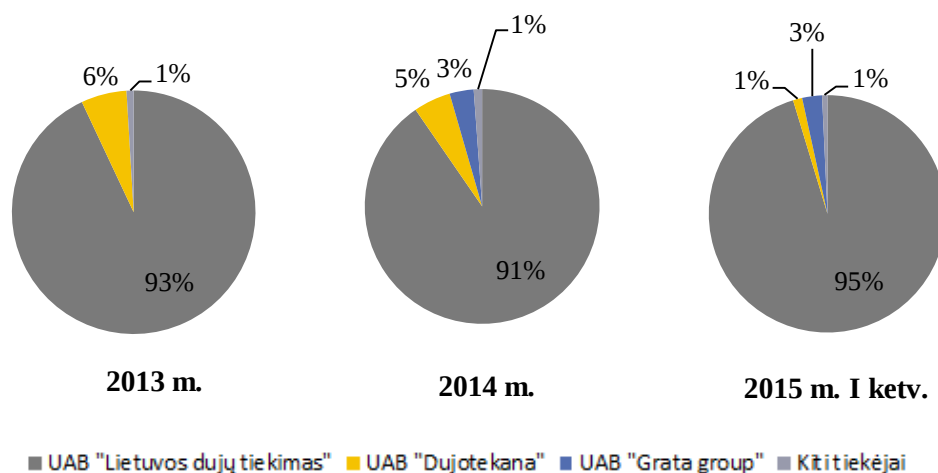
Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje, 2013 metais veikė 6 gamtinių dujų tiekimo licencijas turinčios įmonės: Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, AB agrofirma „Josvainiai“, UAB „Dujotekana“, UAB „Fortum Heat Lietuva“, UAB „Intergas“, AB „Achema“, o nuo 2014 m. gamtinių dujų tiekimą Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pradėjo trys gamtinių dujų tiekimo licencijas turinčios įmonės: UAB „Grata group“, UAB „Haupas“,

UAB „Geros dujos“. Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje vartotojų skaičius 2013 m. – 2015 metų I ketvirtį augo: 2013 metais gamtinės dujos buvo tiekiamos 559 276 vartotojams, 2014 metais – 562 582 vartotojams (0,6 proc. daugiau nei 2013 metais), 2015 m. I ketv. – 563 461.

Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje didžioji gamtinių dujų dalis parduodama nebuitiniams vartotojams. 2013 metais Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buvo parduota 695,6 mln. m³ gamtinių dujų (iš jų – 77,9 proc. nebuitiniams vartotojams), 2014 metais – 670,1 mln. m³ gamtinių dujų (iš jų 77,6 proc. nebuitiniams vartotojams), 2015 metų I ketv. – 208,3 mln. m³ gamtinių dujų (iš jų – 70,2 proc. nebuitiniams vartotojams).

Didžiausią Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį 2013 m. – 2015 m. I ketv. užėmė Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“: 2013 metais pardavė 93,1 proc., 2014 m. – 91,1 proc., 2015 m. I ketv. – 95 proc. viso mažmeninėje rinkoje parduoto gamtinių dujų kiekio. Antra pagal pardavimo apimtį buvo UAB „Dujotekana“ – 2013 m. užėmė 6 proc., o 2014 m. – 5 proc. viso Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje parduoto gamtinių dujų kiekio.

13 pav. Gamtinių dujų pardavimo Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje struktūra 2013 m. – 2015 m. I ketv.



Apskaičiavus Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos koncentraciją pagal Respondentų Anketose pateiktus kiekius, HHI reikšmė 2013 m. siekė 8697, 2014 m. HHI reikšmė buvo lygi 8338, 2015 m. I ketv. – 9099. Taigi, Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos koncentracijos lygis (nors 2014 m., palyginus su 2013 m., mažėjo) išliko aukštas ir, vertinant 2015 m. I ketv. tendencijas, jis gali vėl išaugti.

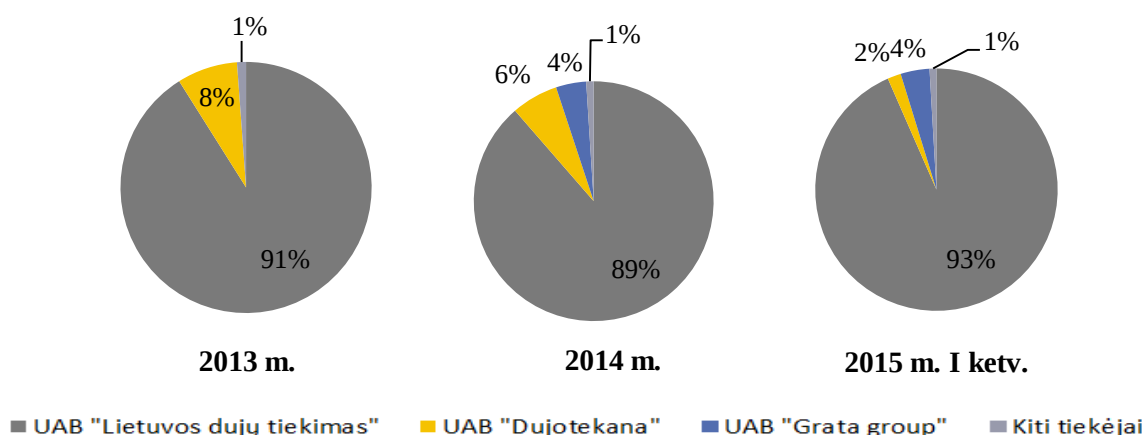
Toliau Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūra vertinama pagal parduotą gamtinių dujų kiekį nebuitinių ir buitinių vartotojų segmentuose.

2.1.3.1. Nebuitinių vartotojų segmentas

Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente 2013 m. – 2015 m. I ketv. laikotarpiu gamtines dujas tiekė UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, UAB „Dujotekana“, UAB „Haupas“, AB agrofirma „Josvainiai“, UAB „Intergas“, UAB „Fortum Heat Lietuva“, UAB „Grata group“, UAB „Haupas“, UAB „Geros dujos“ ir AB „Achema“.

2013 metais Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyviai nebutiniams vartotojams pardavė 541,5 mln. m³, 2014 metais – 519,9 mln. m³ gamtinių dujų. Didžiausią Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį nebutinių vartotojų segmente 2013–2014 metais užėmė Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“: 2013 metais toje rinkoje pardavė 91 proc., 2014 m. – 89 proc., 2015 m. I ketv. – 93 proc. viso nebutiniams vartotojams parduoto gamtinių dujų kiekio.

14 pav. Gamtinių dujų pardavimo struktūra Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente 2013 m. – 2015 m. I ketv.



Analizuojamu periodu gamtinių dujų tiekėjai taikė skirtingą kainodarą nebutinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje. Tie gamtinių dujų tiekėjai, kurie dalį dujų įsigyja iš išorės tiekėjo, gamtines dujas parduoda pagal sutartyse numatytą formulę, siejamą su gamtinių dujų įsigijimo kaina. Tie gamtinių dujų tiekėjai, kurie gamtines dujas įsigyja vidaus rinkoje, dažniausiai tiekimo kainą nustato kaip pastoviąją dalį, mokamą kas mėnesį. Siekiant palyginti visų tiekėjų taikomas kainas, skaičiuojama metinė vidutinė tiekimo kaina, tenkanti tūkst. m³.

Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi, yra lyginamos nebutinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutiniams vartotojams gamtines dujas pardavinėjusių tiekėjų taikytos vidutinės gamtinių dujų pardavimo kainos su nebutinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje parduotų gamtinių dujų kainų svertiniu vidurkiu. 2013 metais vidutinė svertinė gamtinių dujų kaina nebutiniams vartotojams buvo 1281,3 Lt už tūkst. m³, 2014 metais – 1126,3 Lt už tūkst. m³, 2015 metų I ketv. – 713,3 Lt už tūkst. m³ (4 lentelė).

4 lentelė. Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente parduodamų gamtinių dujų metinė vidutinė kaina 2013 m. – 2015 m. I ketv., Lt/tūkst. m³

Įmonės pavadinimas	2013 m.		2014 m.		2015 m. I ketv.	
	Lt/tūkst. m ³	Pokytis nuo vid. kainos, proc.	Lt/tūkst. m ³	Pokytis nuo vid. kainos, proc.	Lt/tūkst. m ³	Pokytis nuo vid. kainos, proc.
UAB „Lietuvos dujų tiekimas“						
UAB „Dujotekana“						
AB agrofirma „Josvainiai“						

UAB „Intergas“						
UAB „Fortum Heat Lietuva“						
UAB „Grata group“						
UAB „Haupas“						
UAB „Geros dujos“						
AB „Achema“						
Vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina	1281,31		1126,29		713,31	

Pigiausiai 2013 metais gamtines dujas nebuitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pardavė UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, kurio vidutinė pardavimo kaina siekė Lt už tūkst. m³, ir AB „Achema“, kurios vidutinė pardavimo kaina siekė

Lt už tūkst. m³. 2014 m. gamtines dujas nebuitiniams vartotojams pigiausiai pardavė UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ ir UAB „Fortum Heat Lietuva“, atitinkamai Lt už tūkst. m³ ir Lt už tūkst. m³. Brangiausiai 2013–2014 metais nebuitiniams vartotojams dujas pardavė UAB „Intergas“ – 2013 m. Lt už tūkst. m³, 2014 m. Lt už tūkst. m³. 2015 m. I ketv. didžiausia kaina gamtines dujas pardavė AB „Achema“ – Lt/tūkst. m³, t. y. proc. didesnė kaina negu vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina. Mažiausią pardavimo kainą 2015 m. I ketv. taikė UAB „Grata group“, parduodama gamtines dujas vidutiniškai už Lt už tūkst. m³, ir tai yra proc. mažesnė negu vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, didžiausią rinkos dalį užimantis UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ taikė nuo iki proc. mažesnes pardavimo kainas negu vidutinė svertinė pardavimo kaina nebuitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje.

Gamtinių dujų pardavimo kaina susideda iš gamtinių dujų (kaip produkto) įsigijimo kainos ir gamtinių dujų tiekimo kainos. Gamtinių dujų pardavimo kainos didžiausią dalį nulemia gamtinių dujų savikaina, todėl siekiant palyginti tiekėjų kainodarą yra lyginamos vidutinės tiekimo kainos.

15 pav. Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebuitinių vartotojų segmente parduodamų gamtinių dujų metinė vidutinė tiekimo kaina 2013 m. – 2015 m. I ketv., Lt/tūkst. m³

Iš 15 paveikslą matyti, kad 2013 m. apie Lt/tūkst. m³ tiekimo kainas taikė dvi įmonės: , t. y. tos įmonės, kurios pačios importavo gamtines dujas. Mažesnes tiekimo kainas taikė įmonės, kurios gamtines dujas įsigijo iš importuojančių tiekėjų ir tiekimo kainą nustatė pastoviojoje kainos dalyje, tokių įmonių vidutinė metinė tiekimo kaina siekė nuo iki Lt/tūkst. m³. 2014 m. didžiausią tiekimo kainą taikė UAB „Grata group“ Lt/tūkst. m³. Taip pat beveik karto, palyginus su

2013 m., didesnę tiekimo kainą taikė UAB „Lietuvos dujų tiekimas“. Tokį tiekimo kainos

išaugimą nulėmė sutarties su išoriniu gamtinių dujų tiekėju sąlygų pakeitimas. Taip pat 2014 m. aukštas tiekimo kainas taikė UAB „Geros dujos“, UAB „Dujotekana“ ir AB „Achema“. Beveik nepakitusias, palyginus su 2013 m., dujų tiekimo kainas taikė UAB „Intergas“, UAB „Fortum Heat Lietuva“ ir AB agrofirma „Josvainiai“.

Vadovaujantis Principų aprašo 6 punktu, pasikeitus esminėms gamtinių dujų tiekimo sutarties, sudarytos su kilusiu iš trečiųjų valstybių ir į Lietuvos Respublikos teritoriją gamtines dujas tiekiančiu užsienio subjektu, sąlygoms, laikantis objektyvių kriterijų, turi būti sudaromos sąlygos tikslinti (mažinti) nuolaidą gavusių gamtinių dujų tiekimo įmonių (arba įmonių, kurios perėmė tokių įmonių gamtinių dujų tiekimo veiklą su jai priskirtu turtu, teisėmis bei pareigomis) ateities laikotarpių gamtinių dujų kainas nebuitiniams vartotojams, gamtines dujas perkantiems vartojimo Lietuvos Respublikoje (ne pardavimo ar perpardavimo) tikslams, ir sistemų operatoriams, gamtines dujas naudojančioms technologinėms reikmėms, Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ parengė 2015–2016 m. taikomos gamtinių dujų kainodaros nebuitiniams vartotojams tvarką, pagal kurią tiekiamoms dujoms 2015–2016 m. taikoma nuolaida susidariusi dėl sutarties pasikeitimo. Atsižvelgiant į tai, Ūkio subjekto UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ tiekimo kaina 2015 m. I ketv. yra Lt/tūkst. m³, tokiu būdu panaudojant 2014 m. gautą nuolaidą. Didžiausią tiekimo kainą taiko AB „Achema“ – Lt/tūkst. m³.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, nenustatyta, kad didžiausią Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį užimantis Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ piktnaudžiautų savo padėtimi.

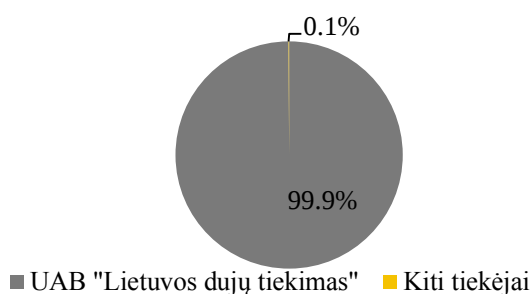
Apibendrinant Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūrą nebuitinių vartotojų segmente, teigtina, kad žymūs rinkos struktūros pokyčiai, vertinant pagal parduotų gamtinių dujų kiekius, 2013 m. – 2015 m. I ketv., nebuvo stebimi. **Didžiausią Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį nebuitinių vartotojų segmente užimantis Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ taikė nuo iki proc. mažesnes pardavimo kainas negu vidutinė svertinė pardavimo kaina nebuitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje ir požymių, kad bendrovė piktnaudžiautų dominuojančia padėtimi nebuvo nustatyta.**

2.1.3.2. Buitinių vartotojų segmentas

Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente 2013 m. – 2015 metų I ketv. gamtines dujas tiekė 5 gamtinių dujų tiekimo licencijas turinčios įmonės: UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, AB agrofirma „Josvainiai“, UAB „Geros dujos“, UAB „Fortum Heat Lietuva“ ir UAB „Intergas“. Buitinių vartotojų skaičius tiriamuoju laikotarpiu augo: 2013 metais gamtinės dujos buvo tiekiamos 552 760 buitinių vartotojų, 2014 metais – 555 860, 2015 metų I ketv. – 556 722.

Nors gamtinių dujų vartotojų skaičius augo, tačiau 2013 m. – 2015 metų I ketv. Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente parduodamų gamtinių dujų kiekiai mažėjo: 2013 metais Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyviai buitiniams vartotojams pardavė 154 mln. m³ gamtinių dujų, 2014 metais – 150 mln. m³ gamtinių dujų (2,6 proc. mažiau nei 2013 metais), 2015 metų I ketv. – 62 mln. m³ gamtinių dujų (2013 m. I ketv. buvo parduota 64,1 mln. m³, o 2014 m. – 63,7 mln. m³ gamtinių dujų). Beveik visą Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį buitinių vartotojų segmente 2013 m. – 2015 m. I ketv. užėmė Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, kurio rinkos dalis sudarė 99,9 proc. viso buitiniams vartotojams parduoto gamtinių dujų kiekio.

16 pav. Gamtinių dujų pardavimo struktūra Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente, 2013m. – 2015 m. I ketv.



Gamtinių dujų tiekėjai buitiniams vartotojams taiko gamtinių dujų tarifus, kuriuos tvirtina Komisija. Gamtinių dujų tarifą sudaro: prognozuojamų gamtinių dujų (produkto), konkrečių perdavimo, skirstymo, laikymo, skystinimo, tiekimo kainų ir skirtumo tarp ankstesnio tarifų galiojimo laikotarpio prognozuotų ir faktinių gamtinių dujų (produkto) kainų suma. Gamtinių dujų tiekimo įmonės taiko arba dvinarį, arba vienanarį gamtinių dujų tarifą. UAB „Intergas“, AB agrofirma „Josvainiai“, UAB „Fortum Heat Lietuva“ gamtinių dujų tiekimo kainą nustato kaip pastoviąją dalį, mokamą kas mėnesį, nepriklausomai nuo suvartoto gamtinių dujų kiekio, o UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ pastoviojoje kainos dalyje nustato tiekimo kainą, padengiančią tiekimo veiklos sąnaudas, kintamojoje tarifo dalyje – gamtinių dujų tiekimo pelno maržą.

Buitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje I buitinių vartotojų grupei, suvartojančiai iki 500 m³ per metus, gamtines dujas tiekė UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, UAB „Intergas“, AB agrofirma „Josvainiai“, o nuo 2014 m. kovo mėn. – UAB „Geros dujos“. Remiantis 2013–2014 m. buitinių vartotojų skaičiumi ir gamtinių dujų suvartojimu pusmečiais, nustatyta, kad Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente I grupės buitiniai vartotojai per I ir II metų pusmečius suvartoja apie 32 m³ gamtinių dujų. Atsižvelgiant į tai, kad buitiniai vartotojai už dujas moka ir pastoviąją tarifo dalį, bei siekiant palyginti gamtinių dujų 1 m³ kainą tarp tiekimo įmonių, buvo vertinamas vidutinis vartotojo suvartojimas per pusmetį ir suskaičiuota vidutinė pardavimo kaina be PVM.

5 lentelė. Vidutinė gamtinių dujų pardavimo kaina už 1 m³, kurią sumoka I gr. buitiniai vartotojai

Metai	Tiekimo įmonė	Pusmetis	Pastovioji tarifo dalis, Lt/mėn.	Kintamoji tarifo dalis, Lt/m ³	Metinė 1 m ³ kaina, Lt/m ³
2013 m.	UAB „Intergas“	I pusmetis	4,13	1,9	2,67
		II pusmetis	4,13	1,9	
	Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“	I pusmetis	1,61	2,24	2,54
		II pusmetis	1,61	2,24	
	AB agrofirma „Josvainiai“	I pusmetis	1,78	1,73	2,04
		II pusmetis	1,78	1,69	
2014 m.	UAB „Intergas“	I pusmetis	4,13	1,77	2,52
		II pusmetis	4,13	1,72	
	Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“	I pusmetis	1,61	2,21	2,35
		II pusmetis	1,61	1,88	
	UAB „Geros dujos“	I pusmetis		2,34	2,27
		II pusmetis		2,2	

	AB agrofirma „Josvainiai“	I pusmetis	1,78	1,62	1,90
		II pusmetis	1,78	1,52	
2015 m.	UAB „Geros dujos“	I pusmetis		2,38	2,38
	UAB „Intergas“		4,13	1,5	2,27
	Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“		1,61	1,88	2,18
	AB agrofirma „Josvainiai“		1,78	1,39	1,72

Kaip matyti iš 5 lentelės, 2013–2014 m. brangiausiai gamtines dujas I grupės buitiniams vartotojams Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pardavė UAB „Intergas“: 2013 m. – 2,67 Lt/m³, 2014 m. – 2,54 Lt/m³. 2015 m. I pusmetį brangiausiai gamtines dujas pardavė – UAB „Geros dujos“, 2,38 Lt/m³. Visu tiriamuoju laikotarpiu gamtines dujas mažiausia kaina tiekė AB agrofirma „Josvainiai“: 2013 m. – 2,04 Lt/m³, 2014 m. – 1,90 Lt/m³, o 2015 m. I pusmetį – 1,72 Lt/m³.

Lyginant tiekėjų taikomas pardavimo kainas, būtina išskirti pardavimo kainą į dvi dalis: kainos dalis, kuriai įtakos daryti tiekėjas negali, ir tiekėjo taikoma tiekimo kaina. Remiantis tuo, buvo palygintos tiekimo įmonių taikomos tiekimo kainos, tenkančios 1 m³.

17 pav. Vidutinė tiekimo kaina Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente taikoma I gr. buitiniams vartotojams, Lt/m³

Kaip matyti iš 17 paveikslo, 2013 m. didžiausią tiekimo kainą taikė UAB „Intergas“, kuri buvo lygi Lt/m³, o mažiausią – UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, lygią Lt/m³. 2014 m. – 2015 m. I ketv. didžiausią tiekimo kainą Lt/m³ taikė taip pat UAB „Intergas“, o mažiausią tiekimo kainą 2014 m. taikė nauja rinkos dalyvė – UAB „Geros dujos“ – Lt/m³, o 2015 m. I pusmetį Lt/m³. Didelę UAB „Intergas“ tiekimo kainą lemia tai, kad bendrovė taiko vienodą pastoviąją tiekimo kainą ir jos nediferencijuoja tarp I ir II grupės vartotojų, todėl I gr. vartotojams, kurie suvartoja mažesnę gamtinių dujų kiekį, tiekimo kaina kubiniam metrui yra didesnė. UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ 2014 m. taikė Lt/m³, o 2015 m. I pusmetį – Lt/m³ gamtinių dujų tiekimo kainą I gr. buitiniams vartotojams, t. y. proc. mažesnę, negu didžiausią tiekimo kainą taikanti įmonė.

Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente, buitinių vartotojų (suvartojančių daugiau kaip 500 m³ per metus) II grupei, gamtines dujas tiekė tos pačios įmonės kaip ir I grupei bei taip pat ir UAB „Fortum Heat Lietuva“, kuri tiekia gamtines dujas Joniškio rajone tik II grupės vartotojams. Remiantis 2013–2014 m. buitinių vartotojų skaičiumi ir pusmetiniu suvartojimu, nustatyta, kad II grupės buitinių vartotojai per I pusmetį vidutiniškai suvartoja 599 m³, o per II pusmetį – 794 m³. Atsižvelgiant į tai, kad buitiniai vartotojai už dujas moka ir pastoviąją tarifo dalį, bei siekiant palyginti gamtinių dujų 1 m³ kaina tarp tiekimo įmonių, buvo vertinamas vidutinis vartotojo suvartojimas per pusmetį ir suskaičiuota metinė vidutinė pardavimo kaina be PVM.

6 lentelė. Vidutinė gamtinių dujų pardavimo kaina už 1 m³, kurią sumoka II gr. buitiniai vartotojai

Metai	Tiekimo įmonė	Pusmetis	Pastovioji tarifo dalis, Lt/mėn.	Kintamoji tarifo dalis, Lt/m ³	Metinė 1 m ³ kaina, Lt/m ³
2013 m.	UAB „Fortum Heat Lietuva“	I pusmetis	11,69	1,77	1,85
		II pusmetis	11,69	1,73	
	Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“	I pusmetis	11,41	1,73	1,83
		II pusmetis	11,41	1,73	
	UAB „Intergas“	I pusmetis	4,13	1,66	1,70
		II pusmetis	4,13	1,66	
	AB agrofirma „Josvainiai“	I pusmetis	11,40	1,54	1,62
		II pusmetis	11,40	1,49	
2014 m.	UAB „Fortum Heat Lietuva“	I pusmetis	7,52	1,69	1,61
		II pusmetis	7,52	1,35	
	Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“	I pusmetis	11,37	1,55	1,60
		II pusmetis	11,37	1,45	
	UAB „Geros dujos“	I pusmetis		1,68	1,57
		II pusmetis		1,42	
	UAB „Intergas“	I pusmetis	4,13	1,52	1,53
		II pusmetis	4,13	1,46	
	AB agrofirma „Josvainiai“	I pusmetis	11,40	1,39	1,45
		II pusmetis	11,40	1,29	
2015 m.	UAB „Geros dujos“	I pusmetis		1,62	1,62
	UAB „Fortum Heat Lietuva“		7,52	1,54	1,6
	Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“		11,37	1,45	1,56
	UAB „Intergas“		4,13	1,44	1,47
	AB agrofirma „Josvainiai“		11,4	1,16	1,25

Kaip matyti iš 6 lentelės, 2013 m. – 2015 m. I pusmetį Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente II gr. buitiniams vartotojams pigiausiai gamtines dujas pardavė, kaip ir I grupės buitiniams vartotojams – AB agrofirma „Josvainiai“, brangiausiai gamtines dujas 2013–2014 m. pardavė UAB „Fortum Heat Lietuva“, o 2015 m. I pusmetį UAB „Geros dujos“.

Lyginant tiekėjų taikomas pardavimo kainas, būtina išskirti pardavimo kainą į dvi dalis: kainos dalis, kuriai įtakos daryti tiekėjas negali, ir tiekėjo taikoma kaina. Tokiu būdu palyginamos tiekėjų taikomos tiekimo kainos.

18 pav. Vidutinė tiekimo kaina Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente taikoma II gr. buitiniams vartotojams, Lt/m³

Kaip matyti iš 18 paveikslo, 2013 m. – 2015 m. I pusmetį mažiausią tiekimo kainą Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente II grupės buitiniams vartotojams taikė UAB „Intergas“ – ji svyravo nuo iki Lt/m³, didžiausią kainą 2013 m. taikė UAB „Fortum Heat Lietuva“ ir AB agrofirmas „Josvainiai“ – Lt/m³, 2014 m. AB agrofirmas „Josvainiai“ – Lt/m³, o 2015 m. I pusmetį UAB „Geros dujos“ – Lt/m³. Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ 2013–2014 m. taikė Lt/m³, o 2015 m. I pusmetį Lt/m³ tiekimo kainą.

Apibendrinant Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūrą buitinių vartotojų segmente, teigtina, kad rinkos struktūros pokyčiai, vertinant pagal parduotų gamtinių dujų kiekius 2013 m. – 2015 metų I ketvirtį nestebimi. **Didžiausias gamtinių dujų tiekėjas Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente yra Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“.**

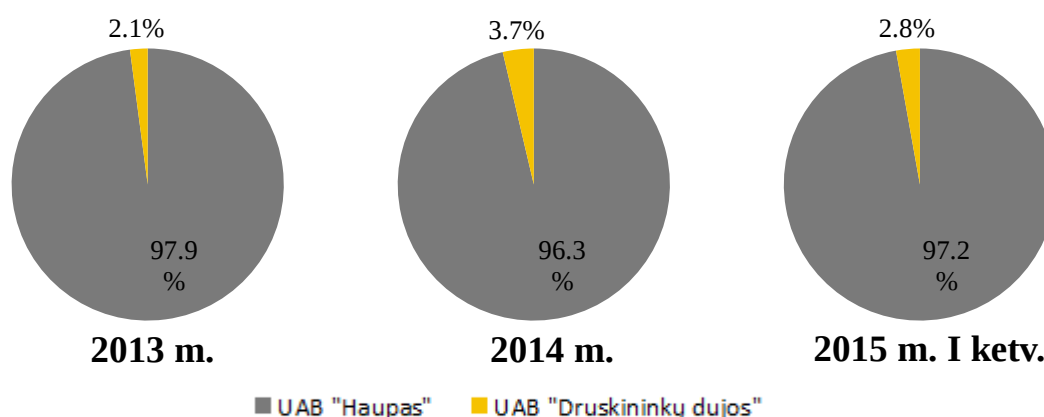
2.1.4. Mažmeninė gamtinių dujų tiekimo rinka Druskininkų savivaldybės teritorijoje

Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 m. – 2015 m. I ketv. veikė 2 gamtinių dujų tiekimo licencijas turinčios įmonės: UAB „Haupas“ ir UAB „Druskininkų dujos“. Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje vartotojų skaičius 2013 m. – 2015 metų I ketv. beveik nekito: 2013 metais gamtinės dujos buvo tiekiamos 2696 vartotojų, 2014 metais – 2692 vartotojams (0,1 proc. mažiau nei 2013 metais), o 2015 m. I ketv. – 2693.

Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje didžioji gamtinių dujų dalis parduodama nebuitiniams vartotojams. 2013 metais Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buvo parduota 12,08 mln. m³ gamtinių dujų (iš jų – 98,8 proc. nebuitiniams vartotojams), 2014 metais – 5,8 mln. m³ gamtinių dujų (iš jų 97,6 proc. nebuitiniams vartotojams), 2015 metų I ketv. – 2,2 mln. m³ gamtinių dujų (iš jų – 98,4 proc. nebuitiniams vartotojams).

Didžiausią Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį 2013 m. – 2015 metų I ketv. užėmė UAB „Haupas“: 2013 metais pardavė 97,9 proc., 2014 m. – 96,3 proc., 2015 m. I ketv. – 97,2 proc. viso Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje parduoto gamtinių dujų kiekio.

19 pav. Gamtinių dujų pardavimo Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje struktūra 2013 m. – 2015 m. I ketv.



Apskaičiavus Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos koncentraciją pagal gamtinių dujų kiekius, HHI reikšmė 2013 m. siekė 9816, 2014 m. HHI reikšmė buvo lygi 9748, 2015 m. I ketv. – 9750. Taigi, Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos koncentracijos lygis yra labai aukštas, t. y. konkurencijos lygis išlieka labai žemas.

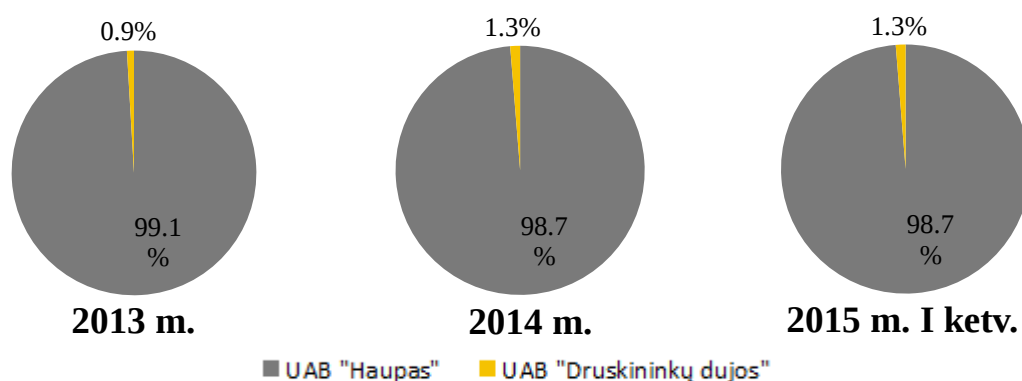
Toliau Druskininkų gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūra yra vertinama pagal parduotą gamtinių dujų kiekį nebutinių ir buitinių vartotojų segmentuose.

2.1.4.1. Nebuitinių vartotojų segmentas

Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente 2013 m. – 2015 m. I ketv. laikotarpiu gamtines dujas tiekė UAB „Haupas“ ir UAB „Druskininkų dujos“.

2013 metais Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyviai nebutinių vartotojų segmente pardavė 11,9 mln. m³, 2014 metais – 5,6 mln. m³ gamtinių dujų, 2015 m. I ketv. 2,2 mln. m³. Didžiausią Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį nebutinių vartotojų segmente 2013 m. – 2015 metų I ketv. užėmė UAB „Haupas“: 2013 metais šioje rinkoje pardavė 99 proc., 2014 m. – 2015 m. I ketv. – 98,7 proc. viso nebutiniams vartotojams parduoto gamtinių dujų kiekio.

20 pav. Gamtinių dujų pardavimo struktūra Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente 2013 m. – 2015 m. I ketv.



Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi, yra lyginamos gamtinių dujų tiekėjų taikytos vidutinės gamtinių dujų pardavimo kainos su mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos nebutiniams vartotojams parduotų gamtinių dujų kainų vidurkiu. Kadangi Druskininkų savivaldybėje veikia tik dvi tiekimo įmonės ir viena iš jų gamtines dujas įsigyja iš kitos perpardavimui, todėl, siekiant palyginti taikomas pardavimo kainas, jos buvo lyginamos su Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente taikoma vidutine svertine pardavimo kaina.

7 lentelė. Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente parduodamų gamtinių dujų vidutinė kaina 2013 m. – 2015 m. I ketv.

Įmonės pavadinimas	2013 m.	Pokytis palyginus su vid. kaina, proc.	2014 m.	Pokytis palyginus su vid. kaina, proc.	2015 m. I ketv.	Pokytis palyginus su vid. kaina, proc.
UAB „Haupas“						
UAB „Druskininkų dujos“						
Vid. svertinė pardavimo kaina LR teritorijoje, išskyrus Druskininkų savivaldybę	1281,31		1126,29		713,31	

Kaip matyti iš 7 lentelės, gamtinių dujų pardavimo kaina Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente 2013 m. – 2015 m. I ketv. buvo didesnė negu vidutinė pardavimo kaina Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente. Viena iš aukštų pardavimo kainų priežasčių yra gamtinių dujų savikaina, į kurią Druskininkų vartotojams įskaičiuojama ir transportavimo kaina Baltarusijos dujotiekiais. Transportavimo kainos dalis gamtinių dujų savikainoje 2013 m. sudarė iki proc., o 2014 m., gamtinių dujų vartojimui Druskininkų savivaldybėje nukritus, iki proc.

Kadangi didžiausią Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebutinių vartotojų segmente veikiančių tiekėjų gamtinių dujų pardavimo kainos dalį nulemia gamtinių dujų savikaina, siekiant įvertinti tiekėjų kainodarą yra lyginamos vidutinės tiekimo kainos. Kadangi Druskininkų savivaldybėje veikia tik dvi tiekimo įmonės, tiekimo kainos Druskininkų savivaldybėje yra lyginamos su tiekimo kainomis, taikomomis nebutiniams vartotojams Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje.

Kaip matyti iš 21 paveikslo, UAB „Haupas“ Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebuitinių vartotojų segmente 2013 m. taikė 2,7 karto, o 2014 m. – 1,98 karto didesnę tiekimo kainą, palyginus su vidutine tiekimo kaina Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebuitinių vartotojų segmente. Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio

6 dalimi, Komisija atliekamo tyrimo metu turi nustatyti, ar dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo asmuo taiko pernelyg dideles kainas. Siekiant įvertinti taikomos tiekimo kainos pagrįstumą buvo vertinama, ar tiekimo įmonė nustatė kainas pagrįstas sąnaudomis, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią grąžą. Tuo tikslu ir siekiant įvertinti, ar Druskininkų savivaldybėje esantiems vartotojams taikomos kainos yra pagrįstos ir nėra kryžminio subsidijavimo tarp Druskininkų savivaldybės vartotojų ir vartotojų likusioje Lietuvos Respublikos dalyje, UAB „Haupas“ 2015 m. birželio 18 d. raštu Nr. R2-(D)-2043 ir 2015 m. liepos 21 d. raštu Nr. R2-(D)-2409 buvo paprašyta pateikti taikomų kainų pagrįstumą sąnaudomis. UAB „Haupas“ Raštais nurodė, kad bendrovės veiklos sąnaudos išaugo dėl padidėjusios bendrovės veiklos teritorijos, t. y. naujų vartotojų ne Druskininkų savivaldybėje atsiradimo, tačiau sąnaudų tarp atskirų teritorijų neatskiria. UAB „Haupas“ Raštuose nurodo, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje išskyrus Druskininkų savivaldybės teritoriją, kurioje veikia ir kiti tiekėjai, siūlo konkurencingas kainas, tačiau pagrindimo, kad Druskininkų savivaldybės vartotojai nedengia dėl įėjimo į likusios Lietuvos dalį susidariusias sąnaudas, nepateikė. Atsižvelgiant į tai, kad:

1) 2014 m. UAB „Haupas“ taikomos gamtinių dujų tiekimo kainos nebuitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje yra 1,98 karto didesnės negu nebuitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje; 2) bendrovė nepagrindė, kad Druskininkų savivaldybėje esantiems vartotojams taikomos kainos yra pagrįstos

ir nėra kryžminio subsidijavimo tarp Druskininkų savivaldybės vartotojų ir vartotojų likusioje Lietuvos Respublikos dalyje; 3) UAB „Haupas“ yra vienintelė gamtines dujas tiekianti įmonė Druskininkų savivaldybės teritorijoje; konstatuotina, kad UAB „Haupas“ 2014 m. taikė pernelyg dideles gamtinių dujų tiekimo kainas nebuitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje.

Kaip matyti iš 21 paveikslo, 2015 m. I ketv. UAB „Haupas“ faktinė tiekimo kaina nebuitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje yra proc. didesnė negu 2014 m. Bendrovė sutartyse su Druskininkų vartotojais tiekimo kainą numatė kaip nebe pastovų dydį, o kaip koeficientą, priklausančią nuo gamtinių dujų įsigijimo kainos. Bendrovė nurodo, kad 2015 m. tiekimo kainą nulėmė ir toliau mažėjantys pardavimai Druskininkų savivaldybėje: 2015 m. planuojama patiekti proc. mažesnę dujų kiekį negu buvo patiekta 2014 m. Taip pat, pagal bendrovės pateiktą informaciją matyti, kad 2015 m. planuojama patiekti iki mln. m³ ne Druskininkų vartotojams. Iš gamtinių dujų tiekimo veiklos Druskininkų savivaldybės teritorijoje bendrovė planuoja gauti apie tūkst. Lt pajamų, tačiau paaiškinimų, kiek iš šios sumos planuojama dengti sąnaudų, kokios 2015 m. veiklos sąnaudos iš viso, kiek veiklos sąnaudų dengia Lietuvos didmeninės ir mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkų vartotojai, nepateikė.

Apibendrinant Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūrą, teigtina, kad nebuitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje, rinkos struktūros pokyčiai, vertinant pagal parduotų gamtinių dujų kiekius, 2013 m. – 2015 m. I ketv. nebuvo stebimi. Didžiausią Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį nebuitinių vartotojų segmente užima UAB „Haupas“. **Palyginamosios analizės metodu įvertinus 2014 m. kainas, taikomas nebuitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje, buvo nustatyta, kad UAB „Haupas“ 2014 m. taikė pernelyg dideles tiekimo kainas.**

2.1.4.2. Buitinių vartotojų segmentas

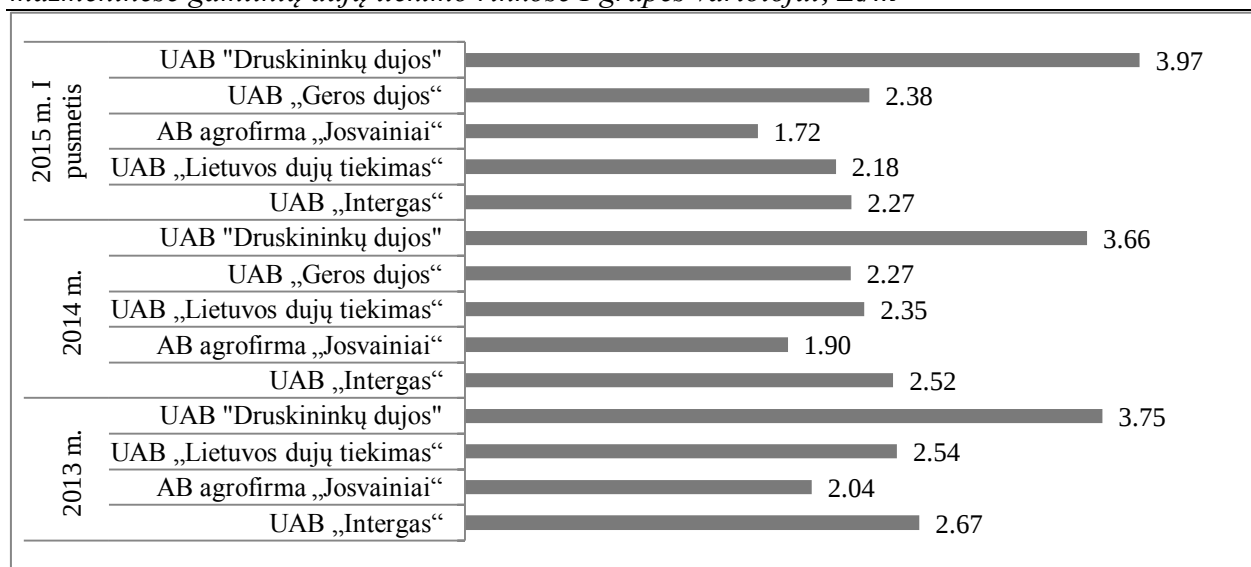
Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente 2013 m. – 2015 m. I ketv. buitiniams vartotojams gamtines dujas tiekė vienintelė įmonė UAB „Druskininkų dujos“. 2013 metais gamtinės dujos buvo tiekiamos 2685 buitinių vartotojų, 2014 metais – 2681, 2015 metų I ketv. – 2682.

Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente parduodamų gamtinių dujų kiekiai buvo panašūs: 2013 metais Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyvis buitinių vartotojų segmente pardavė 141,26 tūkst. m³ gamtinių dujų, 2014 metais – 140,13 tūkst. m³ gamtinių dujų, 2015 metų I ketv. – 34,77 tūkst. m³ gamtinių dujų. Visą Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos buitinių vartotojų segmento dalį 2013 m. – 2015 m. I ketv. užėmė UAB „Druskininkų dujos“.

Gamtinių dujų tiekėjai buitiniams vartotojams taiko gamtinių dujų tarifus, kuriuos tvirtina Komisija. Gamtinių dujų tarifą sudaro: prognozuojamų gamtinių dujų (produkto), konkrečių perdavimo, skirstymo, laikymo, skystinimo, tiekimo kainų ir skirtumo tarp ankstesnio tarifų galiojimo laikotarpio prognozuotų ir faktinių gamtinių dujų (produkto) kainų suma. Gamtinių dujų tiekimo įmonė taiko dvinarį gamtinių dujų tarifą, kurio pastovioji kainos dalis yra įmonės tiekimo kaina, padengianti tiekimo veiklos sąnaudas.

Remiantis 2013–2014 m. buitinių vartotojų skaičiumi ir pusmetiniu suvartojimu, nustatyta, kad I grupės buitiniai vartotojai per I ir II metų pusmečius suvartoja apie 32 m³ gamtinių dujų. 2013 m. – 2015 m. I pusmečio vidutinė pardavimo kaina I grupės vartotojams buitinių vartotojų segmente Lietuvos ir Druskininkų mažmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose pateikiama 22 pav.

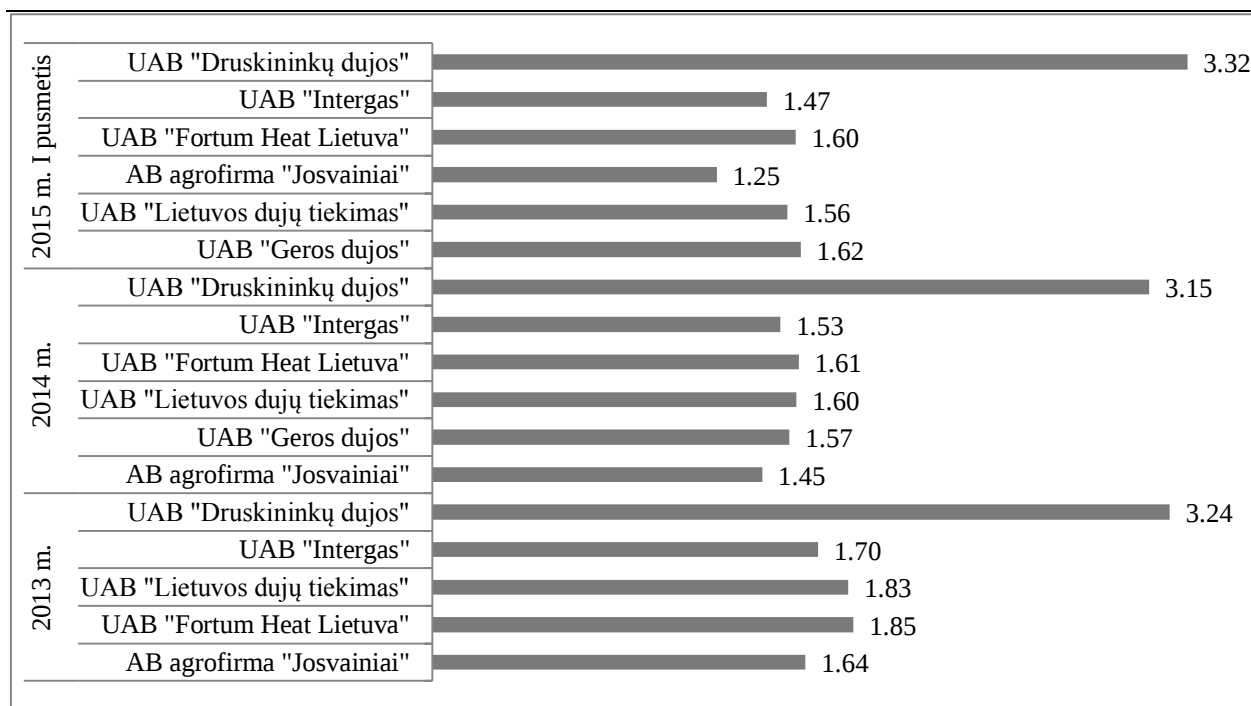
22 pav. Gamtinių dujų pardavimo kaina buitinių vartotojų segmente Lietuvos ir Druskininkų mažmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose I grupės vartotojui, Lt/m³



Kaip matyti iš 22 paveikslo, UAB „Druskininkų dujos“ vidutinė pardavimo kaina buitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje I grupės buitiniams vartotojams yra didžiausia, palyginus su buitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitiniams vartotojams parduodamų dujų kaina. 2013 m. UAB „Druskininkų dujos“ pardavė 40,2 proc. didesne tiekimo kaina, palyginus su likusiems Lietuvos mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos buitiniams vartotojams parduodama didžiausia kaina, 2014 m. – 45,2 proc. didesne, 2015 m. I pusmetį 66,8 proc. didesne. Pagrindinė to priežastis 2013 m. – proc., 2014 m. – proc. o 2015 m. I ketv. – proc. didesnė palyginus su likusioje Lietuvos Respublikos, gamtinių dujų (kaip produkto) įsigijimo kaina didmeninėje rinkoje.

Remiantis 2013–2014 m. buitinių vartotojų skaičiumi ir pusmetiniu suvartojimu, nustatyta, kad II grupės buitinių vartotojai per I pusmetį vidutiniškai suvartoja 599 m³, o per II pusmetį – 794 m³. 2013 m. – 2015 m. I pusmečio vidutinė pardavimo kaina II grupės vartotojams pateikiama 23 pav.

23 pav. Gamtinių dujų pardavimo kaina buitinių vartotojų segmente Lietuvos ir Druskininkų mažmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose II grupės vartotojams, Lt/m³



Buitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje II grupės buitiniams vartotojams, palyginus su buitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje II grupės buitiniams vartotojams parduodamų dujų kaina, dujos buvo parduodamos brangiausiai. 2013 m. UAB „Druskininkų dujos“ pardavė 75,1 proc. didesne, palyginus su likusiems Lietuvos Respublikos vartotojams parduodama didžiausia kaina,

2014 m. – 95,7 proc. didesne, 2015 m. I pusmetį – 104,9 proc. didesne kaina. Pagrindinė to priežastis 2013 m. – proc., 2014 m. – proc. o 2015 m. I ketv. – proc. didesnė kaina, palyginus su likusioje Lietuvos Respublikos dalyje gamtinių dujų (kaip produkto) įsigijimo kaina didmeninėje rinkoje.

Lyginant tiekėjų taikomas kainas būtina išskirti tiekėjo pardavimo kainą į dvi dalis: kainos dalis, kuriai įtakos daryti negali, ir tiekimo įmonės taikoma tiekimo kaina. Atsižvelgiant į tai, kad buitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitiniams vartotojams gamtines dujas tiekė tik viena bendrovė UAB „Druskininkų dujos“, o vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi yra lyginamos gamtinių dujų tiekėjų taikytos vidutinės gamtinių dujų pardavimo kainos, UAB „Druskininkų dujos“ vidutinės 1 m³ tiekimo kaina lyginama su buitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitiniams vartotojams taikomomis tiekimo kainomis.

24 pav. Gamtinių dujų tiekimo kaina buitinių vartotojų segmente Lietuvos ir Druskininkų mažmeninėse gamtinių dujų tiekimo rinkose buitiniams vartotojams 2013 m. – 2015 m. I ketv., Lt/m³

Kaip matyti iš 24 paveikslo, 2013 m. – 2015 m. I ketv. UAB „Druskininkų dujos“ vidutinė tiekimo kaina buitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos I grupės buitiniam vartotojui yra Lt/m³. 2013 m. – 2015 m. I pusmetį UAB „Druskininkų dujos“ tiekimo kainos nekeitė. Palyginus šią kainą su tiekėjų taikomomis kainomis buitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje I gr. buitiniams vartotojams,

2013 m. ji yra proc. mažesnė negu didžiausia tiekimo kaina ir lygi mažiausiai taikomai tiekimo kainai, 2014 m. karto didesnė negu mažiausia kaina ir proc. mažesnė negu didžiausia tiekimo kaina.

Buitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje II grupės vartotojams UAB „Druskininkų dujos“ vidutinė tiekimo kaina 2013 m. – 2015 m. I ketv. – Lt/m³. Palyginus ją su tiekėjų kainomis, taikomomis buitinių vartotojų segmente Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje, ji 2013 m. yra lygi UAB „Fortum Heat Lietuva“ ir AB agrofirmos „Josvainiai“ taikomai tiekimo kainai ir didesnė negu UAB „Intergas“ ir Ūkio subjekto UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ taikomos tiekimo kainos. 2014 m. UAB „Druskininkų dujos“ tiekimo kaina lygi AB agrofirmos „Josvainiai“ tiekimo kainai ir yra didesnė negu kitų 4 gamtinių dujų tiekimo įmonių kainos, o 2015 m. I pusmetį taikoma tiekimo kaina yra mažesnė už UAB „Geros dujos“ taikomą tiekimo kainą.

Apibendrinant buitinių vartotojų segmento Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūrą, teigtina, kad rinkos struktūros pokyčiai, vertinant pagal parduotų gamtinių dujų kiekius, 2013 m. – 2015 m. I ketv. nepastebimi. **Visą Druskininkų mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį buitinių vartotojų segmente užima UAB „Druskininkų dujos“, tačiau palyginamosios analizės metodu, įvertinus bendrovės taikomas tiekimo kainas, piktnaudžiavimo nebuvo nustatyta.**

2.2. Įėjimo į rinką barjerai

Komisija, išskirdama pagrindines kliūtis, apsunkinančias įėjimą į Rinkas, remiasi atliktos apklausos rezultatais, kurios metu Lietuvos Respublikos gamtinių dujų tiekimo įmonės buvo paprašytos įvardinti pagrindines kliūtis Rinkose. Atsižvelgiant į tai, Rinkos tyrime įvertinamos šios pagrindinės kliūtys, apsunkinančios įėjimą į minėtą rinką: absoliutūs bei strateginiai ūkio subjekto pranašumai.

2.2.1. Absoliutūs ūkio subjekto pranašumai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 52 „Dėl Konkurencijos Tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo“ (toliau – Paaiškinimai), ūkio subjektas yra absoliučiai pranašesnis kitų ūkio subjektų atžvilgiu, jei jis turi teisę arba galimybę naudotis tam tikrais ištekliais, turtu ar kita, o jo potencialūs konkurentai šios teisės ar galimybės neturi, negali jų įsigyti iš viso arba gali įsigyti tik už daug aukštesnę kainą, negu juos įsigyja esamas rinkos dalyvis. Atsižvelgiant į tai, absoliutūs ūkio subjekto pranašumai Rinkose gali būti: įstatymų galią turinti bazė ir ūkio subjekto veiklos teritorijos prieiga.

2.2.1.1. Įstatymų galią turinti bazė

Vadovaujantis Konkurencijos tarybos Paaikškinimais, įstatymai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, kiti teisės aktai kliudo įeiti į rinką, kai dėl to tiesiogiai ar netiesiogiai apribojamas konkurentų skaičius atitinkamoje rinkoje. Atsižvelgiant į tai, toliau pristatoma Lietuvos Respublikos gamtinių dujų tiekimo rinkos įstatymų galią turinti bazė: Lietuvos Respublikos nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategija, SGDTĮ, licencijavimo tvarka ir pareiga teikti duomenis Komisijai. Šie teisės aktai taikomi Rinkoms.

Lietuvos Respublikos nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategija. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų tiekimo rinką formuoja Lietuvos Respublikos nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ (toliau – Strategija). Respondentai atkreipė dėmesį, kad Strategijoje deklaruojamas perėjimas prie biokuro nevertinant to, jog Lietuva jau yra sukūrusi alternatyvaus gamtinių dujų tiekimo galimybę. Atsižvelgiant į tokią politiką, mažinama Rinkų dalis ir šitaip sukuriama kliūtys ateiti naujiems rinkos dalyviams.

Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymas ir kiti teisės aktai. SGDTĮ 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad siekiant užtikrinti SGD terminalo būtinąją veiklą, tai yra SGD terminalo technologinį pajėgumą, reikalingą nuolat ir efektyviai patenkinti gamtinių dujų poreikį Lietuvos Respublikoje, taip pat siekiant garantuoti SGD terminalo veiklos technologinį ir ekonominį pagrįstumą bei skatinti efektyvų diversifikuotų gamtinių dujų tiekimo šaltinių konkurencingumą, valstybės reguliuojamai elektros energijos ir (ar) šilumos energijos gamybai užtikrinti pirmumo tvarka privalo būti tiekiamos per SGD terminalą įvežtos gamtinės dujos. Remiantis Anketose pateiktais atsakymais, dalis Respondentų kritikavo nustatytą pareigą ir teigė, kad toks reglamentavimas apsunkina jų veiklą. 2014 m. vasario 14 d. Nr. 1-120 energetikos ministro įsakymu dėl UAB „Litgas“ skyrimo paskirtuoju tiekėju UAB „Litgas“ buvo patvirtinta paskirtuoju tiekėju, turėsiančiu užtikrinti nepertraukiamą SGD terminalo veiklą Lietuvos Respublikoje. Dalis Respondentų pažymėjo, kad UAB „Litgas“ skyrimas paskirtuoju tiekėju, mažina naujų rinkos dalyvių galimybes įeiti į Lietuvos mažmeninę ir didmeninę gamtinių dujų tiekimo rinką.

Pareiga teikti duomenis Komisijai. Pagal Energetikos įstatymo 2 straipsnio 24 dalį, reguliuojamoji energetikos veikla – energetikos veikla, kuriai reikalingi licencijos, leidimai, atestatai ir (ar) kuriai taikomos valstybės reguliuojamos kainos. Kadangi gamtinių dujų tiekimo veiklai vykdyti būtina licencija, ši veikla yra priskiriama prie reguliuojamų veiklų. Ūkio subjektai, vykdanys reguliuojamą veiklą, Komisijai privalo teikti atitinkamus duomenis, ataskaitas ir kitą informaciją, reikalingą teisės aktais nustatytoms Komisijos funkcijoms vykdyti, pagal Energetikos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo įmonių informacijos teikimo taisykles, patvirtintas Komisijos 2008 m. birželio 28 d. nutarimu

Nr. O3-80 „Dėl Energetikos įmonių informacijos teikimo taisyklių“. Įvertinus Anketose pateiktus atsakymus, nustatyta, kad dalis Respondentų kritikavo pareigą Komisijai teikti ataskaitas dėl augančio duomenų teikimo kiekio. Atkreipiamas dėmesys, kad papildomų pakeitimų dėl duomenų teikimo, kurie didintų administracinę naštą ūkio subjektams, nagrinėjamu laikotarpiu nebuvo priimta, o kitais atvejais prašomi duomenys yra privalomi Komisijai siekiant užtikrinti gamtinių dujų sektoriaus priežiūrą ir atliekant jai teisės aktuose numatytas funkcijas.

Licencijavimo tvarka. Norint pradėti vykdyti gamtinių dujų tiekimo veiklą Lietuvos Respublikoje, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 20 straipsniu reikia gauti gamtinių dujų tiekimo veiklos licenciją. Licenciją, asmens prašymu, prie kurio pateikiami Energetikos įmonių technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo įvertinimo tvarkos apraše, patvirtintame Komisijos 2009 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. O3-6 „Dėl Energetikos įmonių technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo įvertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), nustatyti dokumentai, išduoda Komisija.

Įvertinus Anketose pateiktą informaciją, nustatyta, kad dalis Respondentų paminėjo, jog naujų rinkos dalyvių įėjimą į Rinkas vis dar riboja reikalavimas gauti gamtinių dujų tiekimo licenciją. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo Nr. VIII-1973 2, 20, 23, 33 ir 38 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – Pakeitimo įstatymas) nuostatos numato, kad gamtinių dujų sektoriaus tiekimo veiklai, kai prekyba vykdoma gamtinių dujų biržoje, gamtinių dujų tiekimo licencija nereikalinga.

Pažymėtina, kad, įgyvendinant Pakeitimo įstatymo nuostatas, Komisijos 2015 m. kovo 16 d. nutarimu Nr. O3-216 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. sausio 29 d. nutarimo Nr. O3-6 „Dėl Energetikos įmonių technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo įvertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ buvo patikslintas Aprašas, kuriame atsisakyta technologinio ir vadybinio pajėgumo vertinimo tiems ūkio subjektams, kurie siekia gauti gamtinių dujų tiekimo licencijas. Išduodant gamtinių dujų tiekimo licencijas tiekimo įmonėms, įmonių atitikimo vertinimas Gamtinių dujų įstatymo reikalavimams ir Komisijos nustatytiems finansinio pajėgumo reikalavimams, leidžiantiems vykdyti licencijuojamos veiklos sąlygas, yra būtinas siekiant užtikrinti kokybiškas gamtinių dujų tiekimo paslaugas vartotojams.

Išnagrinėjus įstatymų galią turinčios bazės sąlygotinus įėjimo į rinką barjerus, darytina išvada, kad tiek gamtinių dujų tiekimo licencijų išdavimo tvarka, tiek įmonių pareiga Komisijai teikti duomenis neapriboja konkurentų skaičiaus Rinkose, todėl nėra pagrindo šių aspektų traktuoti kaip kliūčių, apsunkinančių įėjimą į Rinkas. Nepaisant to, teisės aktuose įtvirtinta pareiga įsigyti dujas per SGD terminalą, paskirtojo tiekėjo skyrimas ir tam tikros Strategijos nuostatos, kuriomis išreiškiama nenuosekli pozicija dėl valstybės siekiamų tikslų, iš dalies sunkina konkurenciją ir naujų rinkos dalyvių įėjimą į Rinkas.

2.2.1.2. Ūkio subjekto veiklos teritorijos prieiga

Dauguma Respondentų Anketose nurodė, kad jie tiekia gamtines dujas visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Druskininkų savivaldybės teritoriją, kadangi ji nėra sujungta su Lietuvos perdavimo sistema. Norint tiekti gamtines dujas į Druskininkų savivaldybės teritoriją, jos turi būti transportuojamos naudojantis Baltarusijos teritorijoje esančiais dujotiekiais. UAB „Haupas“ turi sudaręs ilgalaikes sutartis tiek su išoriniu tiekėju, tiek dėl transportavimo per Baltarusijos teritoriją. Druskininkų savivaldybėje į rinką patekti naujam tiekėjui gali būti sudėtinga tiek dėl nuolat mažėjančios Druskininkų didmeninės ir mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos, tiek dėl reikalingų pasirašyti ilgalaikių sutarčių dėl transportavimo Baltarusijos dujotiekiais. Atsižvelgiant į tai, kad esama infrastruktūra galima naudotis visiems rinkos dalyviams Lietuvos Respublikos teritorijoje (išskyrus Druskininkų savivaldybės teritoriją) veiklos teritorijos prieigos pranašumo nėra, o Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje toks pranašumas egzistuoja ir gali būti traktuojama kaip kliūtis įeiti į Druskininkų didmeninę ir (ar) mažmeninę gamtinių dujų tiekimo rinką kitoms gamtinių dujų tiekimo įmonėms UAB „Haupas“ atžvilgiu.

2.2.2. Strateginiai ūkio subjekto pranašumai

Vadovaujantis Konkurencijos tarybos Paaikškinimais, kita įėjimo į rinką kliūčių grupė yra susijusi su ūkio subjekto strateginiais pranašumais, kurių gali atsirasti dėl to, kad ūkio subjektas atitinkamoje rinkoje pradėjo veikti pirmiau už kitus. Būdamas rinkoje anksčiau už kitus ūkio subjektas gali sugebėti daryti įtaką rinkos raidai, pavyzdžiui, sumažindamas arba visai atimdamas kitiems ūkio subjektams galimybę įeiti į rinką. Tokiems ūkio subjekto strateginiams pranašumams galima priskirti kainodaros ypatybes.

2.2.2.1. Kainodaros ypatybės

Respondentai, teikdami nuomonę dėl kliūčių, apsunkinančių įėjimą į Lietuvos didmeninę ir mažmeninę gamtinių dujų tiekimo rinką, nurodė, kad įmonėms yra labai sunku pasiūlyti konkurencingą kainą šiuo metu taikomai UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ kainai su gauta nuolaida iš OAO „Gazprom“. Respondentai taip pat nurodė, kad tam tikri vartotojai nutraukia sudarytas sutartis norėdami pasinaudoti nuolaida įsigytais gamtinėmis dujomis.

Komisijos duomenimis, OAO „Gazprom“ taiko nuolaidą ne vien UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ atžvilgiu. Kitos gamtinių dujų tiekimo įmonės, pavyzdžiui, UAB „Haupas“, UAB Kauno termofikacijos elektrinė ir UAB „Dujotekana“ taip pat yra gavusios ir (arba) gauna nuolaidą iš OAO „Gazprom“. Tai įrodo, kad gamtinių dujų nuolaida ir jos skyrimas gali būti prieinamas visoms gamtinių dujų tiekimo įmonėms Lietuvos Respublikoje. Taip pat UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ nuolaidą už atgaline tvarka persirašytą formulę taiko remiantis Vyriausybės nutarimu parengta tvarka, todėl konstatuoti UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ neteisėtą ar nesąžiningų veiksmų nėra pagrindo. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad kainodaros ypatybės nėra įėjimo į Lietuvos Respublikos didmeninę ir (ar) mažmeninę gamtinių dujų tiekimo rinką kliūtis, o derybinės galios pasiekimas.

Įvertinus absoliučius tiekimo rinkos ūkio subjekto pranašumus (įstatymų galią turinčią bazę ir ūkio subjekto teritorijos prieigą) bei strateginius ūkio subjekto pranašumus (kainodaros ypatybes) Lietuvos Respublikos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose, darytina išvada, kad Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose įėjimo į rinką barjerai nėra aukšti.

Išanalizavus absoliučius tiekimo rinkos ūkio subjekto pranašumus (įstatymų galią turinčią bazę ir ūkio subjekto teritorijos prieigą) bei strateginius ūkio subjekto pranašumus (kainodaros ypatybes) Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose, galima teigti, kad Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose įėjimo į rinką barjerai yra gana aukšti.

Atkreiptinas dėmesys, kad prieigos prie trečiųjų šalių išteklių, kaip potencialios įėjimo į rinką kliūtis, nepaminėjo nė vienas rinkos tyrimo Respondentų.

2.3. Galimybės taikyti pernelyg dideles kainas ar kainų spaudimą

Išanalizavus Respondentų Anketose pateiktus duomenis, Komisijos turimą informaciją, nustatyta, kad:

1) Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose nuo 2013 metų iki 2014 metų požymių, kad 2013–2014 metais buvo taikytos pernelyg didelės kainos ar kainų spaudimas, nenustatyta.

Didžiausią dalį Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose, 2013–2014 m. užėmė Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, kuris Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje užėmė 47,8–40,3 proc. rinkos dalies, o Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje užėmė 95–91 proc. rinkos dalies. Ūkio subjekto UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ vidutinė pardavimo kaina Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje pagal dvišalius kontraktus 2013 m. buvo proc. didesnė negu vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina, o 2014 m. – proc. mažesnė. Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitinių vartotojų segmente Ūkio subjekto UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ vidutinė pardavimo kaina 2013 m. buvo proc. mažesnė negu vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina, o 2014 m. – proc. mažesnė. Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitiniams vartotojams 2013–2014 metais Ūkio subjekto UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ gamtinių dujų tiekimo kaina žymiai nekito.

2) Didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose Druskininkų savivaldybės teritorijoje 2014 m. buvo taikytos pernelyg didelės kainos.

Didžiausią dalį Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose Druskininkų savivaldybėje 2013–2014 m. užėmė UAB „Haupas“ – Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje užėmė 100 proc. rinkos dalies, Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje – 99 proc. rinkos dalies. Didžiausio gamtinių dujų tiekimo rinkos Druskininkų savivaldybėje dalyvio UAB „Haupas“ vidutinė pardavimo kaina Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje dujų tiekimo rinkose vartotojams 2013 m. buvo proc. didesnė negu vidutinė rinkos pardavimo kaina likusioje Lietuvos Respublikoje, o 2014 m. beveik proc. didesnė. Atsižvelgiant į tai, kad UAB „Haupas“ taikomos tiekimo kainos vartotojams Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose atitinkamai yra kartus ir karto didesnės negu vartotojams Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose, bei į tai, kad bendrovė nepagrindė, jog Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose esantiems vartotojams taikomos kainos yra pagrįstos ir nėra kryžminio subsidijavimo tarp Druskininkų savivaldybės vartotojų ir vartotojų likusioje Lietuvos Respublikos dalyje, konstatuotina, kad UAB „Haupas“ 2014 m. taikė pernelyg dideles tiekimo kainas Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose.

Įvertinus Respondentų Anketose pateiktą nuomonę, dauguma jų nurodo, kad galimybių rinkos dalyviams taikyti pernelyg dideles kainas ar kainų spaudimą, nėra. Tačiau Respondentų Anketose išsakoma ir nuomonė, kad tam tikri įstatymų galią turinčios bazės aspektai, t. y. permokos grąžinimo tvarka, suteikė Ūkio subjektui UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ galimybę taikyti ypač žemas kainas. Atkreiptinas dėmesys, kad šią nuolaidą gavo ne vien UAB „Lietuvos dujų tiekimas“. Tai įrodo, kad gamtinių dujų nuolaida ir jos skyrimas gali būti prieinamas visoms gamtinių dujų tiekimo įmonėms Lietuvos Respublikoje. Pažymėtina, kad UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ gamtinių dujų pirkėjams parduodamų gamtinių dujų kainos dėl importuotų gamtinių dujų kainos pokyčio tikslinamos remiantis Vyriausybės nutarimu parengta tvarka.

2.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius konkurencijos veiksmingumo Rinkose vertinimo kriterijus (rinkos struktūrą, įėjimo į rinką kliūtis, potencialią konkurenciją, galimybes taikyti pernelyg dideles kainas), nustatyta, kad:

- gamtinių dujų tiekimo Rinkose koncentracijos laipsnis yra aukštas, Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose dominuoja Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, o didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose Druskininkų savivaldybės teritorijoje – UAB „Haupas“;

- įvertinus absoliučius tiekimo rinkos ūkio subjekto pranašumus (įstatymine bazę ir ūkio subjekto teritorijos prieigą) bei strateginius ūkio subjekto pranašumus (kainodaros ypatybes) darytina išvada, kad Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose, įėjimo į rinką barjerai nėra aukšti, o Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose šie barjerai aukšti, nes pagrindines kliūtis rinkos dalyviams sukuria ūkio subjekto veiklos teritorijos prieiga;

- potenciali konkurencija Gamtinių dujų tiekimo rinkoje nuo 2013 m. iki 2015 m. I ketv. vystėsi silpnai. Gamtinių dujų tiekimo veiklą nuo 2013 m. iki 2015 m. I ketv. vykdančių asmenų skaičius liko beveik toks pat.

- analizuojamu 2013–2014 metų laikotarpiu nenustatyta, kad Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“, būdamas didžiausias Lietuvos didmeninės ir mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkų dalyvis, būtų taikęs pernelyg dideles kainas ar kainų spaudimą. Didžiausio Lietuvos didmeninės ir mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkų dalyvio Ūkio subjekto UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ vidutinė pardavimo kaina Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 m. buvo proc. didesnė negu vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina, o 2014 m. – proc. mažesnė. Nebuitinių vartotojų segmė Lietuvoje mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje Ūkio subjekto UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ vidutinė pardavimo kaina 2013 m. buvo proc. mažesnė negu vidutinė svertinė rinkos pardavimo kaina,

2014 m. – proc. mažesnė. Buitiniams vartotojams Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013–2014 metais Ūkio subjekto UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ gamtinių dujų tiekimo kaina žymiai nekito.

- analizuojamu 2014 metų laikotarpiu nustatyta, kad UAB „Haupas“, būdama didžiausias Druskininkų didmeninės ir mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkų dalyvis taikė pernelyg dideles kainas. UAB „Haupas“ vidutinė pardavimo kaina nebuitiniams vartotojams Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 m. buvo proc., 2014 m. – proc., 2015 m. – proc. didesnė negu vidutinė rinkos pardavimo kaina Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje. Vidutinė pardavimo kaina nebuitinių vartotojų segmente Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 m. buvo proc., 2014 m. – proc., 2015 m. – proc. didesnė negu vidutinė rinkos pardavimo kaina Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje. Gamtinių dujų tiekimo kaina Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 m. buvo

2014 m. – karto didesnė negu vidutinė gamtinių dujų tiekimo kaina Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje. Gamtinių dujų tiekimo kaina Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013 m. karto, o 2014 m. karto didesnė negu vidutinė gamtinių dujų tiekimo kaina Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje. Pažymėtina, kad UAB „Haupas“ kad Druskininkų savivaldybėje esantiems vartotojams taikomos kainos yra pagrįstos ir nėra kryžminio subsidijavimo tarp Druskininkų savivaldybės vartotojų ir vartotojų likusioje Lietuvos Respublikos dalyje bei neįrodė, kad netaiko pernelyg didelių kainų. Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje buitiniams vartotojams, UAB „Druskininkų dujos“ gamtinių dujų tiekimo kaina nekito.

Remiantis aukščiau išdėstytomis aplinkybėmis, konstatuotina, kad konkurencija Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose 2013–2014 m. augo, tačiau ji nėra veiksminga. Palyginamosios analizės metu bei išnagrinėjus Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose taikytų kainų pagrįstumą sąnaudomis ir įvertinus gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyvių 2013–2014 metais taikytas gamtinių dujų tiekimo kainas, nenustatyti piktnaudžiavimo atvejai, t. y. nėra nustatyta, kad 2013–2014 metais būtų taikytos pernelyg didelės kainos ar kainų spaudimas. Taip pat, atsižvelgiant į tai, jog UAB „Haupas“ nepagrindė, kad Druskininkų savivaldybėje esantiems vartotojams taikomos kainos yra pagrįstos ir nėra kryžminio subsidijavimo tarp vartotojų Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose ir vartotojų Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose, konstatuotina, kad UAB „Haupas“ taiko pernelyg dideles tiekimo kainas Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose.

3. DIDELĘ ĮTAKĄ GAMTINIŲ DUJŲ TIEKIMO RINKOJE TURINČIŲ ŪKIO SUBJEKTŲ NUSTATYMAS

Taisyklių 23 punkte yra įtvirtinta, kad tiriant rinką asmuo, veikiantis gamtinių dujų ir elektros energetikos sektoriuose, kartu su susijusiais asmenimis yra laikomas vienu asmeniu (vienu rinkos dalyviu).

Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 12 straipsnio 1 dalimi, asmuo laikomas turinčiu didelę įtaką atitinkamoje gamtinių dujų tiekimo rinkoje arba atitinkamoje gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyje, jeigu jis vienas ar kartu su kitais susijusiais asmenimis užima padėtį, prilygintą dominuojančiai, tai yra tokią ekonominės galios padėtį, kuri suteikia jam galią elgtis nepriklausomai nuo konkurentų ir paslaugų gavėjų (vartotojų).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi, dominuojanti padėtis – vieno ar daugiau ūkio subjektų padėtis atitinkamoje rinkoje, kai tiesiogiai nesusiduriama su konkurencija arba kuri sudaro galimybę daryti vienpusę lemiamą įtaką atitinkamoje rinkoje veiksmingai ribojant konkurenciją. Jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad ūkio subjektas (išskyrus mažmeninę prekybą besiverčiantį ūkio subjektą) užima dominuojančią padėtį atitinkamoje rinkoje, jeigu jo rinkos dalis sudaro ne mažiau kaip 40 procentų. Jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad kiekvienas iš trijų ar mažesnio skaičiaus ūkio

subjektų (išskyrus mažmeninę prekybą besiverčiančius ūkio subjektus), kuriems tenka didžiausios atitinkamos rinkos dalys, kartu sudarančios 70 procentų ar didesnę atitinkamos rinkos dalį, užima dominuojančią padėtį. Jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad mažmeninę prekybą besiverčiantis ūkio subjektas užima dominuojančią padėtį atitinkamoje rinkoje, jeigu jo rinkos dalis sudaro ne mažiau kaip 30 procentų. Jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad kiekvienas iš trijų ar mažesnio skaičiaus mažmeninę prekybą besiverčiančių ūkio subjektų, kuriems tenka didžiausios atitinkamos rinkos dalys, kartu sudarančios 55 procentų ar didesnę atitinkamos rinkos dalį, užima dominuojančią padėtį.

Atsižvelgiant į 2 skyriuje išvardytas aplinkybes ir faktus, darytina išvada, kad Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ turi didelę įtaką Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose, nes Lietuvos didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje 2013–2014 m. užėmė daugiau nei 40 proc. rinkos dalies, o Lietuvos mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje užėmė daugiau nei 30 proc. rinkos dalies. UAB „Haupas“ turi didelę įtaką Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose, kadangi Druskininkų didmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje užėmė daugiau nei 40 proc. rinkos dalies, o Druskininkų mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje užėmė daugiau nei 30 proc. rinkos dalies.

4. IPAREIGOJIMŲ ŪKIO SUBJEKTUI UAB „LIETUVOS DUJŲ TIEKIMAS“ IR UAB „HAUPAS“ NUSTATYMAS

Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad, gamtinių dujų tiekimo kaina yra reguliuojama, kai Komisijos atliekamo tyrimo metu yra nustatoma, kad dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo asmuo taiko pernelyg dideles kainas, tai yra palyginamosios analizės metodu įvertintas vidutines kainas, viršijančias gamtinių dujų ir gamtinių dujų tiekimo paslaugos kainas, arba naudoja kainų spaudimą, tuo darydamas žalą rinkos dalyviams.

Rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad:

1) Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose nėra veiksmingos konkurencijos, nes 2013–2014 metais rinkoje gamtinių dujų rinkos struktūros, vertinant pagal parduotą gamtinių dujų kiekį, pokyčiai nebuvo esminiai, didžiausią Lietuvos didmeninės ir mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos dalį užima Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“. Gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo metu gamtinių dujų pardavimo kainos buvo įvertintos, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalies nuostatomis. Nustatyta, kad analizuojamu 2013–2014 metų laikotarpiu požymių, jog Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ būtų taikęs pernelyg dideles kainas ar kainų spaudimą, nenustatyta.

2) Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje nėra konkurencijos, nes 2013–2014 metais rinkoje gamtinių dujų rinkos struktūros, vertinant pagal parduotą gamtinių dujų kiekį, pokyčių nebuvo, didžiausią Druskininkų didmeninės ir mažmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkų dalį užima vienas ūkio subjektas – UAB „Haupas“. Gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo metu gamtinių dujų pardavimo kainos buvo įvertintos, vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalies ir 9 straipsnio 4 dalies nuostatomis. Nustatyta, kad 2014 metais ūkio subjektas UAB „Haupas“ Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose taikė pernelyg dideles kainas.

3) Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad Komisija, pagal 9 straipsnio 6 dalį reguliuodama gamtinių dujų tiekimo kainas, turi teisę dujų įmonei taikyti 9 straipsnio 4 dalyje nurodytas priemones.

Atsižvelgiant į tai, kad Rinkos tyrimo metu nebuvo nustatyta, jog dominuojantis Ūkio subjektas UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ netaiko pernelyg dideles kainas ar kainų spaudimą, gamtinių dujų tiekimo kaina neturi būti reguliuojama.

Atsižvelgiant į tai, kad Rinkos tyrimo metu buvo nustatyta UAB „Haupas“ taiko pernelyg dideles kainas, gamtinių dujų tiekimo kaina turi būti reguliuojama. Vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 7, 8 bei 9 dalimis, didelę įtaką turinčiai UAB „Haupas“ įpareigojamas

atskirti sąnaudas, susidarančias dėl gamtinių dujų tiekimo Druskininkų savivaldybės teritorijoje, vadovaujantis Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašo, patvirtinto Komisijos 2013 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. O3-316 „Dėl gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Apskaitos atskyrimo aprašas), nuostatomis.

Gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo Darbo grupė, vadovaudamasi Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi, 10 straipsnio 1 dalimi, 12 straipsniu ir Taisyklių nuostatomis, siūlo Komisijai priimti sprendimą:

1. Pritarti Gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo ataskaitai.
 2. Pripažinti:
 - 2.1. Ūkio subjektą UAB „Lietuvos dujų tiekimas“ asmeniu, turinčiu didelę įtaką Lietuvos didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose;
 - 2.2. UAB „Haupas“ asmeniu, turinčiu didelę įtaką Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose, kuris 2014 m. taikė pernelyg dideles tiekimo kainas.
 3. Įpareigoti UAB „Haupas“:
 - 3.1. vykdyti gamtinių dujų tiekimą Druskininkų didmeninėje ir mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkose sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą;
 - 3.2. atskirti sąnaudas ir ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo šio nutarimo įsigaliojimo dienos parengti bei pateikti Komisijai Reguliavimo apskaitos sistemos laisvos formos aprašą, parengtą pagal Apskaitos atskyrimo apraše nustatytus reikalavimus;
 - 3.3. ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo šio nutarimo įsigaliojimo dienos pateikti duomenis tiekimo kainos viršutinei ribai Druskininkų savivaldybės teritorijoje nustatyti, vadovaujantis Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodika, patvirtinta Komisijos 2013 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. O3-367 „Dėl Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikos patvirtinimo“.
- Gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo darbo grupė:

Dujų ir elektros departamento Dujų skyriaus vedėjas	Justas Černiauskas
Dujų ir elektros departamento Dujų skyriaus vyr. specialistė	Milda Parnavaitė
Dujų ir elektros departamento Dujų skyriaus vyr. specialistas	Rimas Valungevičius
Teisės skyriaus patarėja	Raimonda Ragelytė

1 PRIEDAS

Gamtinių dujų tiekimo įmonių vadovai, akcininkai ir susiję asmenys

Nr.	Įmonė	Vadovas	Akcininkai	Susiję asmenys
1.	UAB „Druskininkų dujos“			•
2.	UAB „Dolaurus“			
3.	UAB „Dujotekana“		•	
4.	Enefit UAB			
5.	Energijos kodas UAB		•	
6.	Energijos tiekimas, UAB			
7.	UAB „Enerty“			
8.	UAB „Fortum Heat Lietuva“			•
9.	UAB „Geros dujos“			•
10.	UAB „Grata group“			
11.	UAB „Imlitex“		•	•
12.	UAB „Intergas“		•	•
13.	AB agrofirma „Josvainiai“			•
14.	AB „Kauno energija“			
15.	AB „Klaipėdos energija“		•	
16.	UAB Kauno termofikacijos elektrinė			•
17.	UAB „Prekybos namai Giro“			
18.	UAB „Lietuvos dujų tiekimas“			
19.	UAB „LITGAS“			

Gamtinių dujų tiekimo įmonių vadovai ir akcininkai

Nr.	Įmonė	Vadovas	Akcininkai
1.	UAB Baltic Energy services		
2.	UAB „Baltic gas trade“		
3.	UAB „European Gas Trading Group“		
4.	UAB „Haupas“		•
5.	NORDARSI OU		
6.	AB „Panevėžio energija“		•
7.	AB „Šiaulių energija“		•

3 PRIEDAS

Gamtinių dujų tiekimo veiklą vykdančių gamtinių dujų tiekimo įmonių valdybos ir stebėtojų tarybos nariai

Nr.	Įmonė	Valdybos/stebėtojų tarybos nariai
1.	AB agrofirma „Josvainiai“	
2.	UAB „Dujotekana“	
3.	AB „Achema“	
4.	UAB „Intergas“	
5.	UAB Kauno termofikacijos elektrinė	
6.	UAB „Fortum Heat Lietuva“	
7.	AB „Panevėžio energija“	
8.	UAB „LITGAS“	
9.	UAB „Lietuvos dujų tiekimas“	
10.	AB „Kauno energija“	
11.	UAB „Klaipėdos energija“	